

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií, katedra sociologie

Tomáš Srp

**Pragocentrismus pohledem studentů
maturitních a předmaturitních tříd
pražského gymnázia**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Tomáš Srp**

Vedoucí práce: **Mgr. Jan Rössler**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

SRP, Tomáš. Pragocentrismus pohledem studentů maturitních a předmaturitních tříd pražského gymnázia. Praha, 2017. 80 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociálních věd. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jan Rössler.

Abstrakt

Bakalářská práce na téma „Pragocentrismus pohledem studentů maturitních a předmaturitních tříd pražského gymnázia“ zkoumá postoje a názory pražských studentů na problematický pojem pragocentrismus. Teoretická část práce představuje pojmy centralizace a decentralizace, role hlavních měst a regionální disparity, které uvádí do kontextu práce a spojuje je s pojmem pragocentrismus. Samotný pojem pragocentrismus je pak představován prostřednictvím několika článků doktora Michala Illnera. Praktická část definuje cíl výzkumu a jejich cílovou skupinu. Je zde popsán dotazník, prostřednictvím kterého byla získána data a dále metodologie výzkumu a výzkumné hypotézy. Výsledky výzkumu jsou prezentovány v podobě deskriptivního popisu sebraných dat. Závěrečná diskuze hodnotí výsledky výzkumu, jeho nedostatky a zamýšlí se nad dalšími možnostmi zkoumání pojmu pragocentrismus, které by vedly k jeho lepšímu poznání. Hlavním zjištěním práce, které prezentuje, je skutečnost, že pražští studenti některé prvky centralizace Prahy uznávají, ale neshledávají je jako problematické. Naopak si myslí, že obdobná situace jako je mezi Prahou a zbytkem České republiky, je běžná i jinde ve světě.

Abstract

The bachelor's Thesis on topic "Pragocentrism as seen by students of graduation and pre-graduation classes of Prague high school," examines attitudes and opinions of Prague students on the problematic notion pragocentrism. The theoretical part introduces concepts of centralization and decentralization, the role of capital cities and regional disparities, which are put into the context of work and connected with the notion pragocentrism. The very notion pragocentrism is then presented through several articles by Dr. Michael Illner. The practical part defines the aim of the research and its target group. It sets on description of a questionnaire, through which the data was obtained and further research methodology and research hypotheses. The research results are presented in the form of descriptive description of collected data. Final discussion evaluates the results of the research, its weaknesses and intends to further possibilities of exploring the notion pragocentrism, which would lead to a better understanding. The main finding of the work is the fact that Prague students admit some of the elements of Prague centralization, but do not find it problematic. On the contrary, they think that a similar situation like the one between Prague and the rest of Czech Republic, is a common elsewhere in the world.

Klíčová slova

Pragocentrismus, centralizace, studenti gymnázia, dotazníkové šetření, případová studie, regionální disparity

Keywords

Pragocentrism, centralization, students of High school, questionnaire survey, case study, regional disparities

Rozsah práce: 71 204

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného ani stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne: 6.1.2017

Tomáš Srp

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu Mgr. Janu Rösslerovi za jeho rady, věcné poznámky a podporu, díky které mohla tato bakalářská práce vzniknout.

Institut sociologických studií

Projekt bakalářské práce

1) Předpokládaný název práce

Pragocentrismus pohledem student maturitních a předmaturitních tříd pražského gymnázia

Pragocentrism as seen by students of graduation and pre-graduation classes of Prague high school

2) Klíčová slova

Pragocentrismus, případová studie, dotazníkové šetření, analýza

Pragocentrism, case study, questionnaire survey, analysis

3) Předběžná náplň práce

Ve své bakalářské práci se plánuji věnovat problému týkající se pragocentrismu. Pojem pragocentrismus je spjatý se soustředěním moci do hlavního města Prahy. Ve své práci se zaměřím na názory pražských studentů týkající se tohoto problému. Budu zjišťovat jaké názory na tuto problematiku mají, posléze jakým způsobem a jestli vůbec, to jako problém shledávají. Studenty bych chtěl rozdělit dle teorie Pierra Bourdieu do skupin dle kulturního a socioekonomického statusu a ve výsledcích práce zjišťovat, zda se názory těchto skupin k pragocentrismu nějakým způsobem vymezují nebo naopak s ním souhlasí. Výzkumný problém mé bakalářské práce tedy zní, zda socioekonomický status nějakým způsobem ovlivňuje vnímání a nahlížení studentů na pragocentrismus.

4) Zásady pro vypracování

Praktická část mé práce bude vedena jako případová studie, kdy se zaměřím na studenty pražského gymnázia Nad Štolou na Praze 7. Gymnázium jsem zvolil zejména z toho důvodu, že se zde dá předpokládat pestřejší zastoupení studentů s různými socioekonomickými statusy, než-li na učilištích nebo odborných školách, kde se děti z vyšších vrstev společnosti tolik nevyskytují. Mé respondenty budou tvořit studenti maturitních a předmaturitních tříd. Předpokládaný počet respondentů se bude pohybovat kolem 200. Studentům bude předložen k tomuto výzkumu vytvořený dotazník, týkající

se jejich hodnot a postojů k pragocentrismu. Data budou následně analyzovány v programu SPSS.

První část mé práce se bude věnovat teoretickému zakotvení pragocentrismu, kde se jednak zaměřím na historický kontext a následně na současnou situaci ohledně mého výzkumného problému. V druhé části budu analyzovat data z dotazníkového šetření, které podrobím analýze v programu SPSS. Závěr bude patřit výsledkům případové studie, které bude vypovídat o postojích studentů gymnázia Nad Štolou k pragocentrismu.

5) Seznam literatury

BOURDIEU, Pierre. 1998. Teorie jednání. Praha: Karolinum.

BOURDIEU, Pierre. 1984. Distinction. A social Critique of the Judgement of Taste. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

HENDL, Jan. 2012. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál.

HENDL, Jan. 1997. Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum.

SAK, Petr. 2000. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. Praha: Petrklíč.

GOFFMAN, Erving. 2003. Stigma. Praha: Sociologické nakladatelství.

STAKE, Robert E. 1995. The art of case study research. Thousand Oaks : SAGE Publications.

PRUDKÝ, Libor. 2004. Hodnoty a normy v české společnosti: stav a vývoj v posledních letech. Brno: CERM.

WILTFANG, Gregory L.; SCARBECZ, Mark. 1990. „Social Class and Adolescents' Self-Esteem: Another Look“. Social Psychology Quarterly 53 (2): 174-183.

Obsah

ÚVOD	2
1 TEORETICKÁ ČÁST	4
1.1 CENTRALISMUS A DECENTRALISMUS.....	4
1.2 ROLE HLAVNÍCH MĚST	5
1.3 CENTRALISMUS ČESKÉ REPUBLIKY	6
1.4 REGIONÁLNÍ ROZDÍLY ČESKÉ REPUBLIKY:	8
1.5 PRAGOCENTRISMUS.....	14
1.5.1 <i>Pragocentrismus jakožto atribut městského řádu České republiky</i>	15
1.5.2 <i>Stížnosti na pragocentrismus – kritika ústřední role hlavního města</i>	16
1.5.3 <i>Pragocentrismu aneb kritika velkoměsta a jeho obyvatel</i>	17
1.5.4 <i>Pragocentrismu jakožto sebereflexe obyvatel Prahy</i>	19
1.6 TEORIE JEDNÁNÍ	20
2 PRAKTICKÁ ČÁST	22
2.1 VÝZKUM PRAGOCENTRISMU POHLEDEM STUDENTŮ GYMNÁZIA	22
2.2 CÍLOVÁ SKUPINA.....	23
2.3 STANOVENÉ HYPOTÉZY	24
2.4 DOTAZNÍK	25
2.5 METODY VÝZKUMU A SBĚR DAT.....	26
3 VÝSLEDKY VÝZKUMU	27
3.1 DESKRIPTIVNÍ VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	27
3.2 OVĚŘOVÁNÍ HYPOTÉZ.....	42
4 DISKUZE	45
5 SEZNAM LITERATURY	47
6 SEZNAM PŘÍLOH	51

Úvod

Pragocentrismus – pojem propíraný snad po celou dobu existence samostatné České republiky, s kořeny sahajícími mnohem dříve do historie. Pojem, který vyvolává spousty emocí, zejména těch negativních, u obyvatel napříč celou zemí. Tato bakalářská práce si dává za cíl zmapování postojů pražských studentů – konkrétně maturitních a předmaturitních tříd k tomuto fenoménu. I když se o pragocentrismu debatuje napříč Českou republikou ve velké míře, odborných statí zaměřených na toto téma možná trochu překvapivě moc nenajdeme. Za průkopníka této problematiky na území ČR můžeme do jisté míry považovat doktora Michala Illnera, který v několika svých statích pragocentrismus představuje a na které tato bakalářská práce navazuje. Základním aspektem, proč je pragocentrismus vnímán jako problematický, jsou až diametrálně odlišné názory od různých částí obyvatelstva České republiky týkající se tohoto pojmu. Tento pojem by se v jistém slova smyslu dal považovat za dělícího české společnosti, který ji rozděluje na ty, kteří ho vnímají jako prvek znevýhodňování ostatních měst a regionů České republiky na úkor Prahy a jejích zájmů, či na ty, kteří tyto názory absolutně popírají a nepřipouštějí, že by na nich mohlo být alespoň trochu pravdy. Tato práce bude usilovat o zmapování a zjištění, jaké postoje a názory k této problematice zaujímají studenti pražského gymnázia.

Práce je rozdělena do dvou větších oddílů. První z nich prezentuje teoretické zakotvení jednotlivých pojmů důležitých pro kontext celé práce. Před samotným představením pojmu pragocentrismus se jednotlivé kapitoly zabývají pojmy jemu blízkému, které zároveň napomáhají lepšímu pochopení celé problematiky. Následně se práce již v několika kapitolách věnuje přímo pojmu pragocentrismus a několika pohledům, kterými je možné na tento fenomén nahlížet. Poslední kapitola teoretické části popisuje teorii jednání dle Pierra Bourdieue, ve které je rozpracován sociokulturní status, který je dále využíván v praktické části.

Druhý oddíl obsahuje praktickou část práce, ve které je nejprve uveden cíl celého výzkumu a diskuze o jeho akademický význam. Dále je zde popsána metodologie, která byla pro výzkum použita a cílová skupina, jež se výzkumu zúčastnila. Pro sběr dat byl speciálně vytvořen dotazník, jehož otázky a jejich význam pro výzkum jsou taktéž popsány v praktické části. Jeho celá podoba je pak k nahlédnutí v přílohách na konci celého textu. Dále jsou zde stanoveny a popsány tři výzkumné hypotézy, které byly

následně pomocí sesbíraných dat testovány ve statistickém programu SPSS. Závěr tohoto oddílu je věnován celkovému shrnutí výzkumu, ve kterém jsou uvedeny výsledky analýzy dat. Celý oddíl je zakončen diskuzí, která se ohlíží za výsledky, které výzkum přinesl a nastiňuje směr, kterým by se měl výzkum v budoucnu dále ubírat, aby došlo k celkově lepšímu pochopení problematiky s pojmem pragocentrismus spjaté.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Centralismus a decentralismus

Vztah mezi pojmy centralismus a decentralismus lze chápat jako dichotomii na způsob uchopení moci. Zatímco centralismus vyjadřuje soustředění moci do jednoho centra, decentralismus naopak usiluje o přerozdělení této moci mezi více míst – pryč z centra [Wolman 1990: 29]. Je prakticky nemožné, jak už to u dichotomických pojmů bývá, určit, který z nich je pro fungování státu ideální, a to není ostatně ani cílem mé práce. V této kapitole pouze usiluji o krátké představení obou termínů, které jsou podstatné pro kontext celé práce. Jejich důležitost je ostatně čitelná již z klíčového pojmu pragocentrismus, který je složeninou dvou slov, a to sice prago – tedy Praha či pražský a centrismus, který u složených podstatných jmen v českém jazyce nese význam soustředování moci do místa označeného v první části slova [Langsoft: online]. Opisem slova pragocentrismus dospějeme k pražské centralizaci, což je již konkrétní případ centralismu. Pro pochopení konkrétního případu, považuji za nezbytné nejprve představit jeho obecnou rovinu, ze které vychází.

Pojem centralizace tedy souvisí se soustředěním moci do jednoho centra. Toto centrum pak vystupuje nad všemi ostatními složkami v systému. V našem případě se tedy jedná o město, které je v hierarchii nadřazené městům ostatním. Nicméně tato nadřazenost se může v ohledu různých centrických měst lišit. Ať už se jedná o centralismus absolutní nebo pouze okrajový, usiluje o převzetí nějaké části moci za účelem podpory veřejnosti nebo národního zájmu nebo dále může jít o nastavení kontroly, koordinace či rovnosti v daném státě. [Elander; 1997:147] Pokud připustíme, že existuje něco jako legitimní národní zájmy, které jsou stejné pro celou společnost, je jistá míra centralizace nejspíše nezbytností. Jako příklad takového legitimního národního zájmu si můžeme představit poskytnutí adekvátních úrovní vzdělání, aby bylo možné zajistit konkurenceschopné pracovní síly, které se budou moci zapojit na mezinárodním ekonomickém trhu, popřípadě se postarají o zajištění odpovídající infrastruktury pro vnitrostátní hospodářskou činnost. [Elander; 1997: 147] Dalším takovým, snad i důležitějším případem, může být zajištění alespoň minimální životní úrovně, svobody a bezpečí. Pokud budeme chtít zajistit plnění těchto národních zájmů, je nutné, aby ústřední vláda

vytvořila odpovídající pravidla, organizační nástroje a síť aktérů, kteří budou směřovat ke společnému cíli. Lze tedy říct, že při úsilí o naplňování národních zájmů, by dle teorie centralizace měly lokální politiky ustoupit a přenechat některé své pravomoci ústřední vládě. Centralizace v dalším svém důsledku usiluje o zmenšení regionálních rozdílů, ve smyslu kolísání úrovně služeb či daňové zátěže pro občany daného státu. V praxi jde o to, že každý občan žijící na území některého státu, by měl mít nárok na stejné životní podmínky jako každý jiný, což se bez prostředků centralizace, jakými jsou centrální pravidla a kontrola nebo národní dotačně vyrovnávající systémy, jen těžko obejde. [Hill; 1974: 221]

Pojem decentralizace naopak značí úsilí o přerozdělení moci do více center. Argumentem podporujícím decentralizaci neboli místní samosprávu, může být fakt, že lidé, kteří mohou rozhodovat o svých osudech v místním kontextu, pociťují jakousi sounáležitost, či vazbu k dané komunitě a mohou tak dosahovat lepších výsledků, které budou ku prospěchu celé komunitě, než pokud o jejich osudech bude rozhodovat někdo úplně cizí, bez jakékoliv vazby k jejich bydlišti. Pokud bude alespoň část moci přerozdělena z centra do ostatních regionů, povede to k vyšší participaci místních obyvatel na chodu jejich regionů, což ve svém důsledku může vést až k jeho rozvoji. Dalším argumentem podporujícím decentralizaci může být motivace samotných zaměstnanců v regionech. Pokud budou vědět, že plody jejich práce zůstanou v jejich regionu a nepoputují do nějakého centra, kde budou přerozděleny, bude jejich práce efektivnější. [Lundquist; 1972: 12-13]

1.2 Role hlavních měst

Role hlavních měst se na první pohled může zdát vcelku jasná. V naprosté většině případů se jedná o místo, kde sídlí vláda dané země. Toto tvrzení se může ovšem mezi hlavními městy lišit a nemusí to tedy tak bezpodmínečně být. Nicméně lze říct, že hlavní město se od ostatních vyznačuje vyšší koncentrací ústředních orgánů státní správy a politické moci. Pohled na roli hlavních měst se taktéž mění v závislosti na odbornících, kteří o nich hovoří. Politologové je vnímají jako centra moci a administrativy dané země, ekonomové na ně nahlízejí jako na místa s až neúměrně vysokým podílem zaměstnanosti ve veřejném sektoru a pro architekty se jedná o lukrativní pozemky s reprezentativními budovami, památkami či parky [Campbell: 2000]. Hlavní město jako takové se taktéž

odlišuje od většiny ostatních měst obecní strukturou, způsobem využívání půdy, místním ekonomickým základem, architekturou, cestovním ruchem, místní kulturou či politickou identitou [Campbell: 2000]. Hlavní města jsou dále v poměru s ostatními městy v dané zemi ve většině případů větší, co se týká rozlohy i počtu obyvatel. Dále bývají lépe dotované a usilují o to vypadat velkolepěji než města ostatní.¹ Dalším výrazným aspektem charakterizujícím hlavní město je zvýšená koncentrace vládních zaměstnanců, kteří zde nalézají pracovní pozice právě díky centralizaci politické moci.

Existuje velké množství měřítek, podle kterých lze hlavní města rozlišovat. Ať už podle demografické velikosti hlavního města, kde může na jedné straně stát obrovské Mexico city a na druhé naopak velikostí skromný Bern. Dalším typem dělení může být míra centralizace v zemi, kde lze zmínit Paříž ve vysoce centralizované Francii nebo naopak Bern v decentralizovaném Švýcarsku [Campbell: 2000].

Ať jsou již hlavní města svých zemí jakkoliv velká či centralizovaná, stále vystupují jako sídla národní vlády a reprezentují národní moc a kulturu. Kromě těchto funkcí jim ale stále zůstává jejich lokální kultura a komunální politická struktura, v rámci které řeší své místní problémy. Pokud dojde ke střetu zájmů mezi národním a lokálním zájmem, jsou v naprosté většině případů upřednostňovány zájmy národní [Campbell: 2000]. Obecní vlády v hlavních městech se tak často potýkají z bezmocí, pokud se národní vláda snaží prosadit své zájmy, které jsou v rozporu se zájmy místními, ale často i v situacích, kdy není národní zájem jasný [Rowat; 1993: 152-153]. Pozice hlavního města tedy s sebou na jedné straně přináší výhody v podobě politického a kulturního centra státu, na straně druhé přináší znevýhodněnou pozici na poli lokálních zájmů města, které často ustupují do pozadí na úkor zájmů národních

1.3 Centralismus České republiky

Centralismus na území České republiky přetrval z období komunistického režimu, který v průběhu své vlády, ještě z časů Československa, soustředil politickou moc do Prahy. Výrazným krokem k zvýšení centralizace byla reorganizace provedená v roce 1960, která zapříčinila snížení funkcí krajských národních výborů na pouhé přenašeče plnění úkolů z centra. Krajské národní výbory se tedy staly neschopné řešit své vlastní

---

¹ Za dob staré Německé říše byl průměr chodeb v hlavním městě 1,1 metru v ostatních městech pouze 1m. [Campbell: 2000]

rozvojové úkoly celokrajského rozměru, posléze úkoly na okresní úrovni. [Bárta; 1968: 11]. Tuhý centralismus s sebou přinesl vlnu nevole, která se nejrazantněji projevila u obyvatel Moravy a Slezska. Jejich zástupci sepsali dokument nazvaný „Trojdílné uspořádání státu“, ve kterém apelovali na vytvoření federativního státu, kde by zvlášť figurovala vláda Čech, vláda Moravy a Slezska a vláda Slovenska². V tomto dokumentu si zástupci moravsko-slezského spolku stěžovali na přehnaný pražský centralismus, který utlačoval zbylé obyvatele Československa a byl v něm předložen návrh na změnu situace. Mezi příklady nespravedlivého řízení chodu státu z pražského centra, které byly v dokumentu uvedeny, patřilo například nerespektování geografického a geomorfologického vymezení specifických územních celků, z nichž je složen prostor republiky, nesoulad mezi potřebami rozvoje územních ekonomik podmíněných historicky a mezi správním členěním státu a administrativním řízením, popřípadě těžkopádnost a zdlouhavé uspokojování správních potřeb obyvatelstva a institucí a tím profanace pokrokového pojetí národních výborů jako orgánu lidové moci a správy. [Bárta; 1968: 11-12]

V roce 1990 došlo ke zrušení starého systému národních výborů, které představovaly státní moc v krajích, okresech a obcích, a byl vytvořen nový systém místní samosprávy. Okresní národní výbory byly z části nahrazeny okresními úřady zastupujícími státní správu a z obcí se staly elementární jednotky územní samosprávy [Sucháček; 2007: online]. Tento krok se v kontextu řízení státu jeví jako decentralizační, nicméně je nutné podotknout, že nepomohl k vyvážení nerovnováhy mezi státní správou a samosprávou, ale spíše již existující regionální rozpor posílil, což vedlo až k částečnému potlačení místní iniciativy v oblasti regionálního rozvoje. Hlavní problém spočíval v slabosti samosprávy ve vztahu k státní správě, zejména co se týče kompetencí a finančních zdrojů. Samospráva existovala v podstatě pouze na úrovni obcí, ale byla utlačována a omezována nadměrnou mocí státní správy [Sucháček; 2007: online].

Základní princip územní reformy, která byla realizována po roce 1989, usilovala o rozlišení státní správy a samosprávy, které mělo vést k navrácení samostatné působnosti obcím. Tato reforma byla rozdělena do dvou etap. „*První etapa měla přenést působnost okresních úřadů (tehdejších národních výborů) ve sféře státní správy na tzv. pověřené obecní úřady a z nich se měly postupně vytvářet prvoinstanční orgány státní správy s všeobecnou působností. Také se měly zrušit krajské národní výbory coby krajské orgány*

---

² Dokument byl sepsán dne 20. května 1968 v Brně zástupci moravsko-slezského spolku. [Bárta: 1968]

státní správy a jejich působnosti měly být převedeny jednak na okresní úřady a dále na ministerstva. V druhé etapě šlo o převedení zbylých prvoinstančních působností z okresů na tzv. pověřené obecní úřady a z těchto obecních úřadů se měly vytvořit prvoinstanční orgány státní správy s všeobecnou působností. Následně se měly rozšířit územní obvody okresů vždy jejich sloučením v počtu dva až tři, a tak mělo dojít k vytvoření tzv. „velkých okresů“, na které měly být znovu přeneseny působnosti z ministerstev, jež byly na ministerstva přeneseny v první etapě ze zrušených krajských národních výborů. Tím by se oblasti staly druhoinstančním orgánem státní správy s všeobecnou působností – tedy středním článkem státní správy.“ [Sucháček; 2013: 71]

Při plánování reformy nebyl zohledněn fakt, že obecní úřady díky novým kompetencím ve státní správě budou zatíženy a bude tím trpět především jejich samosprávná působnost. Dalším problémem se ukázal být nízký počet odborníků, kteří by dokázali rozhodovat v oblasti státní správy. Tato skutečnost pak vedla k zatížení ministerstev, které musely na úkor svých záležitostí, řešit situaci v krajích, kde začala vznikat detašovaná pracoviště ministerstev, jejichž výkon byl podřízen ústředním místům [Sucháček; 2013: 71]

1.4 Regionální rozdíly České republiky:

Regionální rozvoj na území České republiky má ve své kompetenci Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR). V současné době je území České republiky rozděleno na 14 krajů, 205 obcí s rozšířenou působností (ORP) a 393 obcí s pověřeným obecním úřadem (POÚ). Úloha ORP a POÚ v regionálním rozvoji se omezuje pouze na součinnost s kraji, Ministerstvem pro místní rozvoj, popřípadě na dílčí úkoly spjaté s procesem podpory regionálního rozvoje. ORP dále řídí ve svém obvodu výkon státní správy v přenesené působnosti, ale pro řízení rozvoje území již nemá žádné kompetence, lze zde tedy spatřovat prvky centralizace, kde se nižší správní celky musí podřizovat MMR, které sídlí v Praze [MMR; 2013: 6].

Problematika spjatá s regionálními rozdíly na území České republiky je v současnosti velmi diskutovaným tématem v kontextu naší země. Existuje několik indikátorů, dle kterých lze tyto rozdíly zkoumat a porovnávat. Tyto indikátory se můžou v závislosti na zdrojích různě měnit. Pro účely této práce bude použito dělení publikované v dokumentu regionální disparity v územním rozvoji z roku 2010 [Kutscherauer; 2010]

viditelné z tabulky č. 1, kde autor v rámci první úrovně klasifikace uvedl tři základní aspekty regionálních rozdílů, a sice sociální, ekonomický a územní. V rámci druhé úrovně klasifikace jsou ke každému ze základních aspektů regionálních rozdílů přiděleny již konkrétnější případy, které jsou prezentovány čtyřmi různými pohledy. Pro kontext této práce se budou následující odstavce věnovat regionálním rozdílům pouze mezi Prahou a zbylými kraji České republiky a měly by tak demonstrovat postavení hlavního města vůči zbytku ČR. Pro popsání těchto disparit uvedu vždy jeden konkrétní případ z oblasti sociální, ekonomické a územní. Pro ucelený pohled na tuto problematiku budu všechny tři aspekty posuzovat z pohledu Wishladea a Youilla (1997) – viz. Tabulka č.1, který je všeobecně přijímán odbornou veřejností, a pro kontext této práce ho považuji za nejlépe uchopitelný.

Tabulka č. 1 – členění regionálních rozdílů

1. ÚROVEŇ KLASIFIKACE – SFÉRA VÝSKYTU	2. ÚROVEŇ KLASIFIKACE			
	<i>Wishlade, Youill (1997)</i>	<i>Molle (2007)</i>	<i>Hampl, Blažek, Žižalová (2008)</i>	<i>Kutscherauer a kol. (2009)</i>
SOCIÁLNÍ	Nezaměstnanost Struktura nezaměstnanosti Trendy zaměstnanosti Budoucí zaměstnanost Aktivní obyvatelstvo Kvalifikace Příjem Životní podmínky Demografické trendy	Nezaměstnanost Uroveň vzdělání Migrace a segregace Sociální exkluze Sociální ochrana	Lidský kapitál Sociální kapitál Tradice a kultura	Obyvatelstvo Sociální vybavenost Sociální patologie
EKONOMICKÁ	HDP na obyvatele Daň z příjmu Průmyslová struktura Infrastruktura Ekonomický výhled	Průmyslová struktura Specializace a koncentrace Přímé zahr. investice Pohyb průmyslových odvětví	Kapitál Technologická vyspělost Úroveň technické infrastruktury	Ekonomický potenciál Ekonomická struktura Rozvojový potenciál Lidský potenciál
ÚZEMNÍ	Přístupnost na trhy Klima Hustota obyvatelstva Změna populace	Přístupnost na trhy Přístup ke znalostem a inovacím Problémy hranic	Přírodní podmínky a zdroje Polohové poměry Sociogeografická intenzita	Fyzicko- geografický potenciál Životní a přírodní prostředí Dopravní infrastruktura Technická infrastruktura

Zdroj: Regionální disparity v územním rozvoji České republiky; [Kutscherauer: 2010]

Pro posouzení regionálních rozdílů mezi Prahou a zbytkem ČR ze sociálního úhlu pohledu bude použita jako ukazatel nezaměstnanost v období od roku 2005 do roku 2015. Tento ukazatel byl zvolen z důvodu, že byl veřejností vybrán jako jeden z nejdůležitějších aspektů pro dlouhodobý rozvoj a kvalitu života v jejich městě [Kosíková; 2007: 7]. Z dat publikovaných Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV), která jsou k nahlédnutí v tabulce č. 2, je viditelné, že Praha vykazuje po celou dobu zkoumaného období nejnižší

nezaměstnanost ze všech krajů. Naopak Ústecký kraj byl od roku 2005 až do roku 2015 krajem s nejvyšší nezaměstnaností. Celková nezaměstnanost ČR činila v roce 2005 6,6 % tedy stejně jako v roce 2015. K zajímavému závěru ovšem dospějeme, pokud porovnáme čtyři kraje s nejnižší nezaměstnaností (Praha, Středočeský, Jihočeský a Plzeňský) a čtyři kraje s nejvyšší nezaměstnaností (Ústecký, Moravskoslezský, Karlovarský a Olomoucký) z roku 2005 a následně se na stejné kraje podíváme v roce 2015. Tyto kraje opět vykazují nejnižší a nejvyšší nezaměstnanost ovšem s opačným vývojem. Zatímco u prvních čtyř se nezaměstnanost v průběhu deseti let zvýšila, u druhých čtyř naopak klesla. Tato skutečnost ukazuje na jakýsi trend vyrovnávání regionálních rozdílů v oblasti nezaměstnanosti, na který nejvíce doplatila Praha, která si v pozorovaném období pohoršila o 1,8 %, následována Středočeským krajem, který zaznamenal vzrůst nezaměstnanosti o 0,9 %. Naopak Ústecký kraj, který v roce 2005 vykazoval nezaměstnaností 11,3 %, si za deset let polepšil o 1,6 % a Moravskoslezskému kraji ve stejném období klesla nezaměstnanost o 1,5 %.

Tabulka č. 2 – Podíl nezaměstnaných osob od roku 2005 do roku 2015 v procentech

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Praha	2,8	2,5	2,1	1,8	2,6	3,5	3,6	3,9	4,8	5,3	4,6
Středočeský kraj	4,8	4,3	3,5	3,0	4,6	5,6	5,6	5,7	6,5	6,6	5,7
Jihočeský kraj	4,6	4,4	3,5	3,1	4,9	5,6	5,6	5,7	6,5	6,4	5,2
Plzeňský kraj	4,8	4,5	3,7	3,3	5,6	6,3	5,8	5,4	6,2	5,9	4,9
Karlovarský kraj	7,8	7,3	6,1	5,2	7,7	8,5	8,2	8,0	9,0	8,5	7,3
Ústecký kraj	11,3	10,7	8,9	7,1	8,9	9,8	9,7	10,0	11,1	11,1	9,7
Liberecký kraj	5,9	5,4	4,7	4,4	7,3	8,0	7,5	7,4	8,2	8,1	6,8
Královéhradecký kraj	5,4	4,9	3,9	3,2	5,1	5,7	5,5	5,7	6,8	6,7	5,3
Pardubický kraj	6,0	5,4	4,3	3,7	6,1	6,9	6,3	6,2	7,0	6,6	5,2
Vysočina	6,0	5,4	4,5	3,9	6,5	7,2	6,9	6,7	7,4	7,2	6,2
Jihomoravský kraj	7,5	6,8	5,6	4,7	6,7	7,8	7,5	7,5	8,2	8,4	7,2
Olomoucký kraj	7,7	6,9	5,4	4,4	7,3	8,4	8,0	8,1	9,1	9,1	7,4
Zlínský kraj	6,6	6,0	4,8	4,1	6,7	7,7	7,0	6,9	7,9	7,5	6,3
Moravskoslezský kraj	10,4	9,6	7,8	6,0	8,1	8,7	8,3	8,5	9,8	10,1	8,9
Celkem ČR	6,6	6,1	5,0	4,1	6,1	7,0	6,7	6,8	7,7	7,7	6,6

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Regionální rozdíly České republiky z ekonomického úhlu pohledu budou porovnávány za pomoci hrubého domácího produktu (HDP) na obyvatele. Opět se bude jednat o období od roku 2005 do roku 2015. Z celkového přehledu vývoje HDP na obyvatele v tabulce č. 3 je patrné, že Praha celý zbytek České republiky vysoce převyšuje. Každý rok vykazuje více než o polovinu větší HDP než kterýkoliv jiný kraj. V roce 2009 došlo k poklesu HDP ve všech krajích krom Plzeňského, který vykázal pokles již v roce minulém, a krajů Karlovarského a Ústeckého, které zaznamenaly pokles až rok následující. Nejlépe se s propadem HDP dle čísel vypořádal kraj Jihomoravský, který se již v roce 2009 posunul na druhé místo za Prahu, kde zůstal až do roku 2015. Naopak nejhůře na propad zareagovala Praha, která dosáhla předchozích hodnot až v letech 2014-2015.

Tabulka č. 3 – HDP na 1 obyvatele od roku 2005 do roku 2015 v tisících Kč

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Praha	680	731	808	839	806	812	811	808	812	834	881
Středočeský kraj	294	323	350	361	339	334	346	350	349	377	400
Jihočeský kraj	287	305	318	320	319	317	320	328	333	345	362
Plzeňský kraj	300	328	341	334	338	346	355	347	363	388	405
Karlovarský kraj	243	251	272	273	274	269	274	272	272	282	291
Ústecký kraj	260	277	295	306	307	299	302	303	302	310	334
Liberecký kraj	266	280	290	293	281	287	294	300	302	318	335
Královéhradecký kraj	275	288	315	326	323	327	331	333	335	359	378
Pardubický kraj	260	285	312	315	303	309	321	306	314	333	349
Vysočina	261	280	307	305	302	301	317	324	328	341	354
Jihomoravský kraj	285	306	337	361	350	353	362	372	388	405	425
Olomoucký kraj	238	251	273	286	279	286	297	301	301	319	340
Zlínský kraj	255	279	301	323	316	313	325	325	331	365	381
Moravskoslezský kraj	267	280	306	322	303	312	329	333	325	344	358
Celkem ČR	318	341	371	385	374	376	384	386	390	410	432

Zdroj: ČSÚ Liberec, vlastní zpracování, zaokrouhleno na tisíce

Jako ukazatel znázorňující regionální rozdíly ČR z územního hlediska byla zvolena hustota obyvatelstva spolu s vývojem populace jednotlivých krajů v období od roku 2009 do roku 2014. Z dat znázorněných v tabulce č. 4 vyplývá, že mezi kraje

s nejvyšší hustotou obyvatelstva patří Praha, Moravskoslezský kraj a Jihomoravský kraj³. Pouze čtyři kraje vykázaly v roce 2014 vyšší počet obyvatel, než jaký měly na začátku pozorovaného období. Byly jimi Praha, Středočeský kraj, Plzeňský kraj a Jihomoravský kraj. Dále pouze čtyři kraje v České republice přesahují milión obyvatel. Mezi ně patří opět Praha, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj a Moravskoslezský kraj. Ostatním krajům v horizontu 6 let počet obyvatel klesnul či se stále pohybuje na stejné hranici.

Tabulka č. 4 – vývoj počtu obyvatelstva od roku 2009 do roku 2014 v tisících, rozloha a hustota

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	rozloha(km ²)	hustota (obyv./km ²)
Praha	1 249	1 257	1 242	1 247	1 243	1 259	496	2 358
Středočeský kraj	1 248	1 265	1 279	1 292	1 302	1 315	11 015	119
Jihočeský kraj	638	639	636	637	637	637	10 056	63
Plzeňský kraj	572	572	572	573	574	575	7 561	76
Karlovarský kraj	308	307	303	302	300	300	3 314	90
Ústecký kraj	836	836	828	827	825	824	5 335	154
Liberecký kraj	439	440	439	439	439	439	3 163	139
Královéhradecký kraj	554	555	554	553	552	552	4 759	116
Pardubický kraj	516	517	516	516	516	516	4 519	114
Vysočina	515	515	512	511	510	510	6 796	75
Jihomoravský kraj	1 152	1 155	1 166	1 169	1 170	1 173	7 195	163
Olomoucký kraj	642	642	639	638	636	636	5 267	121
Zlínský kraj	591	590	589	588	586	585	3 963	148
Moravskoslezský kraj	1 247	1 243	1 231	1 227	1 222	1 218	5 427	224
Celkem ČR	10 507	10 533	10 505	10 516	10 512	10 538	78 866	134

Zdroj: ČSÚ: 2014, vlastní zpracování

Předchozí odstavce se zabývaly regionálními rozdíly České republiky ze tří různých úhlů pohledů – sociálního, ekonomického a územního. Největší disparitu v regionech lze nalézt v ekonomickém aspektu členění, konkrétně v tvorbě HDP, kde

³ Krajské město Jihomoravského kraje je Brno – 2. největší město ČR. Ostrava – 3. největší město ČR je pak krajským městem Moravskoslezského kraje.

Praha značně převyšuje ostatní kraje. I ze sociálního hlediska, které bylo popsáno prostřednictvím nezaměstnanosti krajů, dosáhla Praha nejlepších výsledků. Na rozdíl od tvorby HDP vývoj nezaměstnanosti v čase vykazuje zmenšování regionálních rozdílů. V posledním porovnávání regionálních disparit z územního pohledu již Praha nevyčnívá nad ostatními kraji tak jednoznačně. Kromě hustoty zalidnění se jak v počtu obyvatel, tak i ve vývoji počtu obyvatel vždy najdou alespoň tři další kraje, které se Praze vyrovnávají nebo ji převyšují. Jako nejvyrovnanější kraj Praze se z územního hlediska ukázal být kraj Jihomoravský, jehož krajským městem je druhé největší město ČR Brno.

Důležitost kapitoly pro kontext práce spočívá v demonstraci regionálních disparit mezi Prahou a zbytkem České republiky, které mohou být pro někoho zapříčiněné právě pražským centralismem, který ve své podstatě může znevýhodňovat ostatní města a regiony. Tyto okolnosti pak vedou k požadavkům na změnu, která by měla nějakým způsobem vést k omezení této centrality a zároveň snížit zdroje, které jsou z veřejných prostředků Praze poskytovány, nebo vyšší měrou přerozdělovat tyto zdroje do okolních měst a regionů, kde budou použity na jejich rozvoj, který by v konečném měřítku měl napomoci regionální rozdíly České republiky zmenšit.

1.5 Pragocentrismus

Pojem pragocentrismus vyjadřuje domnělou či skutečnou snahu o soustředění politické a hospodářské moci do města Prahy [Klimeš 2005:574]., *Pragocentrismus – zdůrazňování významu a prosazování role Prahy jako politického a organizačního ústředí*“ [ABZ:103]. Tyto dvě definice pojmu pragocentrismu vedou k zamyšlení, zda je tento pojem skutečným jevem, který se vyskytuje v naší společnosti, či zda se dá spíše klasifikovat jako sociální konstrukt, který vzniká u určité části české populace a je založen na předsudcích, zkresleném obrazu role Prahy nebo jen na nespokojenosti některých obyvatel s vystupováním hlavního města České republiky.

Pro hlubší vhled do problematiky pragocentrismu se v následujících řádcích budu věnovat několika jeho rozměrům za pomoci odborných statí Michala Illnera, který se ve svých pracích tímto tématem zabíral. Je nutné si uvědomit, že pojem pragocentrismus není ani zdaleka tak jednoznačným, jak by se některým z nás mohlo zdát. Názory na to, zda je pragocentrismus skutečným problémem a vlastně i jeho výklad se u většiny laické veřejnosti budou lišit v ohledu na to, zda dotyční žijí a narodili se v Praze, či se do Prahy pouze přestěhovali nebo žijí mimo ni. Praha je na jednu stranu respektovaná a ctěná

jakožto tradiční centrum našeho národa a státu, nicméně právě tento speciální status dává záminku jisté části populace k tomu, že se Praha stává terčem závidy a kritiky. Pragocentrismus se pak jeví jakožto velmi nejasný pojem používaný pro odkázání na privilegovanou pozici hlavního města, který je někdy používán jako srovnávací tvrzení, ale spíše je spojen s kritikou a nadávkami. [Illner 2008:133]

1.5.1 Pragocentrismus jakožto atribut městského řádu České republiky

Praha je současné hlavní město České republiky, do nedávna hlavní město Československa, od počátku 11. století hlavní město Česka a celého Českého království a do 17. století sídlo českých králů. Praha byla vždy největším městem českých zemí a místem, kde se vždy nacházely nejdůležitější politické, administrativní, ekonomické, vzdělávací a kulturní instituce, a kde se udály jedny z nejdůležitějších historických momentů. [Illner 2008:134] Co se týče ostatních měst v České republice, nemá Praha obdoby. Tuto tezi nám potvrdí fakt, že je Praha sídlo prezidenta, parlamentu České republiky, vlády, ministerstev a taktéž zde sídlí valná většina centrální administrativy. Oproti tomu zde máme město Brno, které je historicky považováno za hlavní město Moravy, kde sídlí nejvyšší soudní orgány. Unikátnost Prahy do jisté míry podtrhává fakt, že je jediným městem, který spadá v členění dle eurostatu do kategorie NUTS 2 a NUTS 3. [Illner 2008:134]

Druhé největší město České republiky je Brno, které disponuje třetinovou populací oproti hlavnímu městu. Třetím největším městem je pak Ostrava, jejíž populace dosahuje čtvrtiny toho, co Praha. Tento stav je takřka modelovým příkladem Jeffersonova modelu, který tvrdí, že ve spoustě zemí je velikost populace ve třech jejich největších městech v poměru 100:30:20 [Johnston 1981:271]

Mezi Prahou a zbytkem České republiky tkví také diametrální rozdíl ve způsobu života. Je zde odlišný časový rytmus, vyšší mobilita či odlišná prostorová struktura. Dále hlavní město vyniká ve výši hrubého domácího produktu, nízkou měrou nezaměstnaností, disponibilního příjmu domácnosti, úrovni kvalifikace a vzdělání svých obyvatel, jejich profesní strukturou a dalšími hledisky. Prahu můžeme také bez pochybností považovat za vstupní bránu pro zahraniční kapitál, inovace, kulturní a další kontakty a valnou část zahraničních návštěvníků České republiky. [Illner 2006: 56-57]

Pokud budeme Prahu zkoumat z urbanistických, demografických, ekonomických či politických hledisek, dospějeme k závěru, že je Praha v kontextu ČR město vyčnívající.

S ohlédnutím na tyto informace lze konstatovat, že výrazná centralita Prahy opravdu existuje. Druhou stránkou této problematiky zůstává fakt, že se tu tato centralita neobjevila pouze náhodně, ale je výsledkem dlouhodobého a z větší části spontánního vývoje politického a prostorového uspořádání české společnosti, kterému navíc přispívá geografické postavení Prahy v západní části našeho státu a v centru české kotliny. [Illner 2006:57]

1.5.2 Stížnosti na pragocentrismus – kritika ústřední role hlavního města

Následující odstavce se věnují pojmu pragocentrismus z pohledu kritiků Prahy jakožto centra moci. Jako stěžejní argument zde vystupuje vysoká míra centralizace, která vede k nerovným podmínkám pro ostatní města a regiony v České republice. Vzhledem k těmto okolnostem zde existují požadavky na změnu, které by měly vést k celkové revizi zmiňované centrality, jejímu omezení a snížení zdrojů poskytovaných Praze z veřejných prostředků, popřípadě k vyšší míře přerozdělování těchto zdrojů do okolních měst a regionů. [Illner; 2006:57] Tento úhel pohledu je nutné doplnit o informaci, že se buďto může opírat o věcnou argumentaci či v něm převládají emotivní prvky. Zakládá se na přesvědčení, že postavení Prahy je způsobeno subjektivně zabarvenými faktory, kterými jsou jednostranné rozhodování politiků ať už současných nebo i těch minulých, kteří během svého působení Prahu nadměrně zvýhodňují oproti zbytku České republiky, popřípadě samotnými Pražany, kteří se prezentují až přehnaným sobectvím a sebestředností. [Illner; 2006:57]. Tento pohled na pragocentrismus je příznačný zejména pro mimopražskou část obyvatelstva a prezentují se jím i někteří představitelé politických stran, z kterých stojí za zmínění Moravané⁴. V jejichž dlouhodobém programu mimo jiné navrhuje přesunutí většiny státních úřadů s celorepublikovou působností z Prahy do míst s vysokou nezaměstnaností či prodej státních administrativních budov v centru Prahy a následný výdělek použit na ztenčení státního dluhu. [Moravané; 2015: 12-13]

Kritika pragocentrismu, která požaduje zjednání nápravy a snížení centrality hlavního města, se na první pohled jeví zcela pochopitelně. Snaha o částečné oslabení postavení Prahy na úkor prosperity ostatních krajů a samozřejmě také samotné kritice jejího centrálního postavení lze porozumět. Nicméně je nutné si uvědomit, že

---

⁴Tato strana vznikla v roce 1994, ve svém posledním volebním programu uvedla, že pražská vláda nezohledňuje potřeby Moravanů a že krajská zastupitelstva na Moravě nemají dostatečné kompetence a finanční prostředky, aby se mohly postarat o svoje obyvatele. V těchto volbách (říjen 2016) získaly 9 500 hlasů. Zdroj [Moravane: 2016] dostupné z: www.moravane.cz

decentralizační kroky je potřeba předem důkladně promyslet do všech možných důsledků, které mohou nastat, aby nedopadly stejně jako po roce 1989, kdy po schválení reformy, která měla navrátit samostatnou působnost obcím⁵, bylo zjištěno, že na to nejsou obce vůbec připraveny. Nevýhoda České republiky v tomto ohledu spočívá v nevyváženém systému měst, který by některé decentralizační kroky mohl Praze usnadnit. Vyváženější systém měst je ale spíše otázkou historického vývoje, jak lze vidět například u Německa, kterému se v důsledku dlouhotrvající roztržičnosti země do několika samostatných feudálních států, jenž disponovaly svými vlastními centry, podařilo vytvořit mnohem vyváženější systém měst, než jaký je u nás. [Illner 2006:57-58]

Za opodstatněnou můžeme i bezesporu považovat kritiku regionálních důsledků politického centralismu z dob minulých, tedy konkrétně z dob První republiky, nacistické okupační moci a následně i komunistického režimu. Teritoriálním aspektem tohoto centralismu bylo oslabení a v časech komunistického režimu dokonce zrušení územní samosprávy, které bylo doprovázeno soustředěním mocenských orgánů do Prahy. Právě v těchto časech byla Praha ztotožněna s opresivním státem a státní centralismus byl v očích veřejnosti vnímán jako centralismus pražský. K mírné nápravě přežitků z minulých režimů došlo postupně v roce 1990 a následně v roce 2000, kdy došlo k několika decentralizačním krokům, které se projeví přesunem vrcholných justičních a jim příbuzných orgánů pryč z Prahy a obnovením místních a krajských samospráv. Konkrétně se pak jednalo o Nejvyšší soud České republiky, Ústavní soud České republiky a Kanceláře veřejného ochránce práv do Brna. Z objektivního úhlu pohledu je nutné podotknout, že podobných decentralizačních kroků může být učiněno ještě víc. Pokud se bavíme o omezení vysoké koncentrace zdrojů v Praze, lze tak učinit s pomocí ekonomické politiky státu, popřípadě prostřednictvím Evropské unie. [Illner 2006:58]

1.5.3 Pragocentrismu aneb kritika velkoměsta a jeho obyvatel

V následující kapitole se podíváme na pragocentrismus z pohledu, který je pro tento pojem nejspíše nejčastější, tedy z kritického pohledu mimopražských obyvatel vůči hlavnímu městu. Pro uvedení do kontextu tohoto pohledu je nutné zmínit, že zde budeme řešit názory a postoje obyvatel menších měst, popřípadě vesnic, kteří vedou naprosto odlišný život, než na jaký jsou zvyklí obyvatelé Prahy. Dá se tedy říct, že pochyby a

---

⁵ Jedná se o reformu zmíněnou na konci kapitoly centralismus České republiky této práce.

rozpaky, popřípadě znechucení a předsudky, které v nich vyvolává Praha, by v nich s největší pravděpodobností vyvolalo i kterékoliv jiné město podobající se svou strukturou Praze. Tito lidé mají ve spoustě případů informace o Praze a životě v tomto městě zprostředkované jen svými přáteli či rodinou, popřípadě médii, literaturou či obdobným způsobem. Tyto zprostředkované informace o hlavním městě, popřípadě krátkodobé osobní zkušenosti s pražským životem často vedou k jeho dezinterpretacím. Reakce těchto lidí na pražský život jsou pak často stereotypní, vycházející z obrazu Prahy a Pražáka jako specifického lidského typu. [Illner 2006:58]

Pro příkladnou demonstraci názorů mimopražských obyvatel na Prahu budu v následujících odstavcích pracovat se třemi úryvky rozhovorů, které ve své stati zveřejnil Michal Illner.

„Praha je městem příliš velikým, nepřehledným, hlučným a nepříjemně rušným, přeplněným automobily, je to prostředí odlidštěné s hektickým režimem, kde jsou si lidé navzájem cizí a nemají na sebe čas, je to prostředí s extrémně spotřebním životním způsobem, prosycené bezpečnostními riziky-bezdomovci, narkomany a kapsáři, prostředí vystavující návštěvníka nečekaným a rozpaky vyvolávajícím zkušenostem, jako je setkání s cizinci nebo s příslušníky jiných etnik. V Praze se lidé těší neodůvodněnému blahobytu a mohou si dovolit věci, na něž my, obyvatelé menších míst, nedosáhneme.“ [Illner 2006:58-59]

Tento úryvek se po přečtení jeví jako silně emočně zabarvený a poněkud jednostranný. S velkou pravděpodobností se jedná o člověka, který Prahu navštívil jen párkrát v životě, pokud jeho informace nejsou pouze zprostředkované z médií či od jiných osob. S první částí věty do úseku hovořícím o bezpečnostních rizicích lze z větší části souhlasit. Tento popis by ale stejně dobře seděl na naprostou většinu velkých měst po celém světě. Všechny zmíněné výtky jsou zapříčiněny spíše než samotným městem a jeho obyvateli celkovou podobou dnešní společnosti. Část o rozpaky vyvolávajících cizincích a příslušnicích jiných etnik je v dnešním globalizovaném světě poněkud bezpředmětná, avšak poukazuje na jakési obavy či strach z něčeho odlišného, s čím se ve svém bydlišti především obyvatelé malých měst ČR běžně nesetkávají. Konec úryvku je pak poněkud neobjektivní, kdy autor výroku pracuje s předpokladem, že všichni v Praze žijí v blahobytu, s čímž nelze souhlasit. Otázkou zůstává, co přesně si pod pojmem blahobyt máme představit. Nicméně náklady na běžný život v Praze jsou diametrálně odlišné od těch na venkově, což samozřejmě platí i o příjmech. Nicméně celkový úryvek vykazuje spíše než známky nespokojenosti s přílišnou centralizací Prahy pouze averzi vůči tomuto

městu a způsobu života v něm a jen těžko můžeme předpokládat, že by nějaké decentralizační kroky napomohly ke změně názoru jeho autora.

„Pražáci jsou lidé arogantní, namyšlení, dělají, že všemu rozumí, jsou věčně uspěchaní, jsou bezohlednými řidiči, mluví „kvákavou řečí“, nemají rádi venkovany.“
[Illner 2006:59]

Výše zmíněný úryvek se na rozdíl od předchozího nevěnuje městu, ale pouze popisuje jeho obyvatele. Jeho autor generalizuje své informace a aplikuje je na veškerou populaci Prahy, což pochopitelně není možné. Obzvlášť zmínka o „kvákavé řeči“ je zcela bezpředmětná a stejně jako v tomto případě by se dala aplikovat na různé regiony v menších úpravách.

„Typický Pražák je dost nepříjemný muž středního věku, který všechno ví, všechno zná a o všem je informován. Přehled o republice ale má ve skutečnosti malý, dohlédne si tak zrovna na špičku nosu, jeho zájem nesahá za humna hlavního města.“ [Illner 2006:59]

Poslední zde předložený úryvek se stejně jako předchozí týká pouze obyvatel Prahy nikoliv samotného města. Opět tu můžeme najít emočně zabarvené informace, které opět poukazují na povyšování Pražanů nad zbytkem ČR. Na rozdíl od předchozího úryvku však autor popisuje pouze „typického Pražáka“, z čehož lze vyvodit, že připouští, že ne všichni obyvatele Prahy jsou stejní.

Tyto postoje jsou ve své podstatě založené na dvou situacích. První z nich je případ návštěvy Prahy mimopražskými obyvateli, druhý pak je založen na návštěvách Pražanů mimopražských oblastí. V obou situacích se buďto jedni nebo druzí nacházejí v roli „domácích a hostů“, což může právě vést k omylným závěrům. [Illner 2008:139] Pro zachování objektivity je nutné uvést, že stejně tak jako si mimopražští obyvatelé utvářejí stereotypní předsudky k obyvatelům Prahy, tak si pražští obyvatelé mohou utvářet stereotypní předsudky k mimopražským obyvatelům. Stejně tak je nutné uvést, že ne všichni mimopražští obyvatelé zaujímají vůči Praze negativní či kritický postoj. Praha je pro spoustu lidí místem pro pracovní příležitosti, stejně tak je i vnímána jakožto centrum vzdělání, za kterým do ní míří spousty studentů ze všech oblastí České republiky.

1.5.4 Pragocentrismu jakožto sebereflexe obyvatel Prahy

Dalším a neméně zajímavým způsobem, jak lze nahlížet na pragocentrismus, je prostřednictvím samotných obyvatel hlavního města. Ve své podstatě je zde možno mluvit o dvou typech Pražanů. Prvním z nich je takový typ, který lze označit jako negativní. Ten se vyznačuje přehnanou představou o Praze jakožto centru České republiky a pohrdáním mimopražskými oblastmi a jejich obyvateli. Druhým typem, tedy pozitivním, jsou naopak ti obyvatelé Prahy, kteří nahlíží na mimopražské oblasti bez jakéhokoliv pohrdání. Tento postoj se také může vyznačovat nahlížením na Prahu jako na prostředí, které je pro život náročnější v porovnání s životem venkovským.

„Bydlím v Praze proto, že je to největší vesnice v České republice. Mám rád kolem sebe lidi, zábavu, možnost dělat, co chci třeba i ve dvě hodiny ráno. Občas pracuji do rána a pak někomu zavolám a jdeme na zelnou polívku nebo si zahrát air-hockey. V menších vesnicích, než je Praha, bych to udělat nemohl. Brno, Ostrava, Pardubice či Olomouc jsou všechno na potřeby mého životního stylu města, která mi nenabídnou to, co chci a potřebuji.“ [Illner; 2006:60]

Výše uvedený úryvek ze stati Michala Illnera předkládá pohled obyvatele Prahy na život v tomto městě. Z jisté perspektivy působí autorův názor poněkud pragocentrickým dojmem, když uvádí, že ve městech jako Brno či Ostrava nejsou podniky, kam by si v ranních hodinách nemohl zajít na zelnou polívku nebo si zahrát air-hockey. Ačkoliv v úryvku není nikterak zmíněna Praha jako centrum moci a s možnostmi vyžití, které tu byly zmíněny, lze souhlasit. Je z celého textu znatelná tendence vyzdvihovat Prahu nad města ostatní, což je také jedna z forem, ve které se pragocentrismus vyskytuje a je za ni kritizován.

Pojem pragocentrismus ve své podstatě nabývá několika různých dimenzí, skrze které lze na něj pohlížet. Stejně tak prošel jistým vývojem v čase. Pragocentrismus z časů minulých režimů, kdy byla Praha systematicky upřednostňována před zbytkem České republiky a politická i hospodářská moc byla centralizována do hlavního města, je již přežitkem. Pragocentrismus z dnešního pohledu můžeme tedy chápat zejména jako výraznou centralizaci do hlavního města. Tato centralizace zažila v předchozích letech již nějaké ústupky, nicméně je zde ještě další prostor, jak v decentralizaci pokračovat a pokusit se tak o zmenšení regionálních rozdílů, které jsou jedním ze základních argumentů kritiků hlavního města.

1.6 Teorie jednání

Pierre Bourdieuve své knize „Teorie jednání“ přichází s novou teorií, která mění pohled na soudobou společnost. Dle této teorie je nutné během analýzy některého zkoumaného jevu zachytit to, co se nemění, a to jest struktura, která se může zaměřovat pouze na jeden trend. Model, který je v tomto duchu představován má pak být strukturální nebo spíše vztahový a nemělo by na něj být nahlíženo substancionalisticky, tzn. je nutné se oprostít od přisuzování vlastností, kterými v určitou dobu disponuje nějaká skupina, jako definitivních a podstatných pro tuto skupinu, protože se ve skutečnosti jedná pouze o jakousi odchylku, která existuje pouze ve vztahu a prostřednictvím tohoto vztahu k vlastnostem jiným. [Bourdieu; 1998: 10-13]

Sociální prostor je pak utvářen prostřednictvím aktérů či skupin, které jsou rozmístěny dle pozic určených na základě dvou principů, a to sice kapitálu ekonomického a kapitálu kulturního. [Bourdieu; 1998: 13] Tento sociální prostor si dle Bourdieuho můžeme představit jako schéma aktérů, kteří na základě celkového objemu kapitálu (kulturního či ekonomického), který vlastní, zauímají v tomto prostoru svou konkrétní pozici. Sociální pozice se dále odrážejí v habitusech aktérů, tedy každé třídě pozic odpovídá určitá třída habitusů. [Bourdieu; 1998: 14] V praxi toto tvrzení vyjadřuje, že vysokoškolští profesori, jakožto skupina aktérů s poměrně vysokým celkovým kapitálem, inklinují spíše k cykloturistice či hraní šachů, protože tyto habitusy jsou pro jejich celkový objem kapitálů příznačnější, nežli například hraní fotbalu a pití piva, což jsou habitusy, ke kterým naopak inklinují spíše dělníci, jejichž celkový kapitál je naopak poměrně nízký.

Bourdieu ve své knize dále pracuje s takzvaným kapitálem nového typu, k jehož vzniku přispívá instituce vzdělání, skrze kterou dochází k přetrvávání a předávání dědby kulturního kapitálu a tím i struktury sociálního prostoru. [Bourdieu; 1998: 27] Této reprodukci spolu s institutem vzdělání dopomáhá institut rodiny a jeho strategie. Rodiny zde vystupují jako útvary s tendencemi k uchování své moci a všech svých výsad. Mají tedy sklony k vkládání do vzdělání tím víc, čím vyšší jejich kulturní kapitál je a čím vyšší je jeho relativní váha, v poměru s kapitálem ekonomickým. [Bourdieu; 1998: 27] Vkládání rodin do vzdělání, lze chápat jednak ze strany jeho délky a v některých případech i pomocí finančních prostředků. V praxi lze tuto strategii chápat způsobem, že rodiny za účelem zachování svého celkového kapitálu prostřednictvím svých potomků investují do vzdělání, aby tento kapitál rodiny byl zachován. Rodiny lékařů či

vysokoškolských profesorů tak budou vynakládat více prostředků na to, aby jejich potomci dosáhli obdobného statusu spíše, než rodiny dělníků a řemeslníků, kterým na udržení rodinného statusu bude stačit prostředků méně.

V kontextu mé práce budu dále pracovat se sociokulturním statusem rodin respondentů. Vzhledem ke skutečnosti, že se v dotazníkovém šetření budou vyskytovat respondenti ve věku do 20 let, dá se předpokládat, že jejich sociokulturní status vychází z větší části z rodinného zázemí, které, jak bylo dříve zmíněno, se podílí na reprodukci a uchování již dosaženého kapitálu prostřednictvím svých potomků. Na základě tohoto předpokladu budou respondenti rozděleni do tří sociokulturních skupin dle jejich rodičů.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Výzkum pragocentrismu pohledem studentů gymnázia

Při studiu literatury se mi nepodařilo narazit na žádný podobný výzkum, který by zkoumal názory a postoje studentů pražských škol na problematiku spjatou s pragocentrismem. Za jistého průkopníka na poli pragocentrismu by se dal považovat doktor Michal Illner, který se touto problematikou zabývá a provedl již několik průzkumů, které byly založeny na pozorování či rozhovorech⁶. Nicméně doposud neexistoval žádný ucelenější výzkum.

Cílem výzkumu prezentovaného v této práci je předložit nějaký komplexnější pohled na problematiku spjatou s pojmem centralismu, který nebyl doposud představen. Hlavními cíli je tedy prezentace postojů a názorů pražských studentů na situaci ohledně soustředění moci do hlavního města Prahy.

Celé téma bakalářské práce a zejména její výzkumná část, jak je již z názvu čitelné, může působit na první pohled rozporuplným dojmem. Naskytá se otázka, proč zkoumat pohledy na pragocentrismus u Pražáků. Nicméně pragocentrismus by se ve své podstatě neměl týkat obyvatel Prahy jako takových, ale spíše centrálního způsobu řízení Prahy jako města a jeho zastupitelů. Proto je z mého pohledu naprosto vhodné prozkoumat, jak se k této problematice Pražané staví, jestli tento pojem vůbec znají, popřípadě jakým způsobem se k němu staví a jak ho vnímají. Vzhledem k charakteru výzkumu, který se měl věnovat studentům, jsem stál před problémem, který spočíval v otázce, zda studenti budou chápat podstatu pojmu pragocentrismus a budou rozumět otázkám, které jim budou prostřednictvím dotazníku předloženy. I z tohoto důvodu jsem nakonec zvolil jako respondenty dotazníku studenty gymnázia v posledních dvou ročnících, u kterých se dá předpokládat, že se již během svého studia setkali se základními pojmy spjatými s pragocentrismem jako centralismus, rozdělení moci či politická moc a

---

⁶ Michal Illner zveřejnil některé z výsledků svých pozorování a rozhovorů v knize, ze které jsem čerpal v předchozí části, nicméně neměly žádný zobecnitelnější charakter a spíše sloužily k ilustraci názorové odlišnosti pražských a mimopražských obyvatel. [Illner: 2008]

mají o nich alespoň zběžný přehled a nebudou tak mít problém s vyplněním dotazníků. Mým úkolem tedy zůstává tato data sebrat, zhodnotit a vyvodit z nich nějaké závěry.

2.2 Cílová skupina

Pro zkoumání pragocentrismu pohledem pražských studentů bylo nutné určit konkrétní cílovou skupinu, kterou jsou studenti maturitních a předmaturitních tříd pražského gymnázia. Výzkum je tedy veden jako případová studie, která se zabývá názory a postoji všech maturitních a předmaturitních tříd na pražském gymnáziu Nad Štolou na Letenské pláni. Gymnázium má čtyři studijní obory. Osmiletý, který má v každém ročníku zastoupení dvou tříd, šestiletý, kde studuje v každém ročníku jedna třída, dále pak čtyřletý a čtyřletý sportovní, které zastupuje v každém ročníku také jedna třída. Celkem bylo tedy k výzkumu k dispozici 10 tříd. Toto gymnázium bylo vybráno zejména z důvodu širšího spektra studijních oborů, které mělo zaručit větší diverzitu respondentů, než je běžné, a zároveň jsem mohl počítat s celkově větším počtem respondentů, než jakého by se mi dostalo na klasickém čtyřletém gymnáziu.

Případová studie byla vybrána se záměrem důkladného prozkoumání názorů a postojů studentů na jednom gymnáziu. Po analýze získaných dat se výsledky dají do jisté míry zobecnit a lze získané poznatky následně aplikovat v případech obdobných⁷. Věk cílové skupiny, tedy studentů maturitních a předmaturitních tříd, by se měl pohybovat v horizontu od 17 do 20 let.

2.3 Stanovené hypotézy

Pro potřeby výzkumu, který je součástí této bakalářské práce, byly stanoveny tři hypotézy, které budou na základě analýzy získaných dat potvrzeny či vyvráceny.

První hypotéza se týká kulturního statusu postavení domácnosti ve vztahu k postoji respondentů k pragocentrismu. Budu se zde snažit zjistit, zda existuje nějaký přímý vztah mezi sociokulturním statusem jako jednou proměnou a názorem na pragocentrismus jako proměnou druhou.

---

⁷ Aplikace získaných výsledků případové studie na podobné případy, v našem případě jiná pražská gymnázia, je její základní charakteristikou. [Hendl: 1997]

Hypotéza č. 1: S vyšším sociokulturním statusem domácnosti se negativní názory na pragocentrismus u studentů neobjevují.

Druhá hypotéza se bude snažit zjistit, zda bydliště respondentů ovlivňuje vnímání pojmu pragocentrismus jako problému. Vzhledem k tomu, že výzkum se uskutečnil na pražském gymnáziu, se dá předpokládat, že naprostá většina respondentů bude pocházet právě z Prahy. Cílem druhé hypotézy tedy bude zjistit, zda obyvatelé Prahy vnímají pragocentrismus jako reálný problém. Reálným problémem v kontextu této práce rozumíme souhlas studentů s příliš vysokou měrou centralizace moci do Prahy.

Hypotéza č. 2: Pokud má student bydliště v Praze, nevnímá pragocentrismus jako reálný problém.

Poslední, třetí hypotéza zkoumá vztah mezi jednotlivými prvky centralizace v Praze, kterými jsou upřednostňování Prahy v pořádání kulturních a sportovních akcí, Praha jako centrum politické moci ČR, Praha jako sídlo všech ministerstev ČR či Praha jako sídlo veškeré zákonodárné moci ČR, a jejich důsledky pro dění ve zbytku České republiky. Do souvislosti jsou zde dávány názory a postoje studentů na prvky pražské centralizace na straně jedné a jejich dopad na dění v České republice na straně druhé.

Hypotéza č. 3: Pokud se pražská centralizace ve svých dílčích prvcích projevuje, je dle názorů studentů znevýhodňován zbytek České republiky.

2.4 Dotazník

Úvodní strana dotazníku krátce seznamuje respondenty s cílem výzkumu, způsobem zpracování dat a předkládá informace nutné ke jeho správnému vyplnění.

Samotný dotazník je rozdělen do dvou částí. První část čítá 22 otázek, které v různých formách zjišťují postoje respondentů k Praze. Otázky obsažené v této části lze dále rozdělit do čtyř menších částí. První z nich se okrajově zabývá vztahy respondentů k Praze – jedná se pouze o tři první otázky, z nichž jedna se přímo ptá na vztah

respondenta k Praze, druhá zjišťuje, zda si dokáže představit, že v Praze prožije celý život. Tato otázka byla uvedena především z důvodu zjištění jakési sounáležitosti respondenta s městem. Třetí otázka pak zjišťuje, zda respondent vnímá Prahu jako město nadřazené zbytku České republiky. Následující otázky se již ve větší míře věnují přímo pražské centralizaci, a to konkrétně sportovní, kulturní a politické. Jedná se o otázky čtyři až jedenáct, ve kterých se postupně objevují otázky cílené na postoje respondentů k centralizaci již dříve zmíněných okruhů. V první řadě je zde série otázek, která zkoumá, zda respondenti tuto centralizaci vůbec připouštějí a následně zda ji schvalují či nikoliv. Závěrečné dvě otázky tohoto pod okruhu se již zaměřují přímo na vztah Prahy a zbytku České republiky z pohledu funkčnosti státu, tedy konkrétně jestli centralizace přináší Praze výhody oproti zbytku republiky a zda by dle názorů respondentů prospělo zemi přerozdělení moci do více míst. Otázky třináct až šestnáct míří na zkušenosti pražských studentů s nesnášenlivými názory mimopražských obyvatel, zda se s nimi někdy setkali, jestli jsou oprávněné a posléze, co za nimi může stát. Poslední pod okruh se zabývá přímo pragocentriem. Zjišťuje, jestli se vůbec s tímto pojmem respondenti již setkali, jaký význam v jejich očích má a zda ho považují za reálný problém. Poslední dvě otázky tohoto okruhu zkoumají, zda existuje něco, co by mohlo vést ke zlepšení vztahů mezi Prahou a zbytkem České republiky a následně, zda obdobný vztah mezi hlavním městem a zbytkem země je běžný i jinde ve světě.

Druhá část dotazníku obsahuje demografické otázky. První čtyři z nich jsou zaměřené na základní demografické údaje, jakými jsou v tomto případě pohlaví, věk, obor studia a navštěvovaný ročník. Následující dvě otázky zjišťují, zda respondent žije v Praze a pokud ano, tak zda je tomu tak již od narození. Důležitost těchto otázek spočívá v oddělení mimopražských respondentů od těch pražských, což je nezbytné pro objektivní testování hypotézy číslo dva. Otázky 29 až 33 se věnují rodinnému zázemí respondentů, kde je nejprve zjišťováno, jestli žijí v úplných rodinách a následně povolání a vzdělání matky i otce. Zde bylo účelem zjistit sociokulturní a socioekonomický status dotazovaných, stejně jako u otázek 34 až 39. Nejprve byli respondenti dotazováni, zda pracují, popřípadě jaký je jejich měsíční příjem, dále zda dostávají kapesné, pokud ano, tak jak často a jaká je jeho výše. Poslední otázka zabývající se financemi zjišťovala, jaký je celkový příjem domácnosti. Závěrečné otázky se týkaly celkového počtu osob v domácnosti a plány respondentů po skončení studia na gymnáziu.

2.5 Metody výzkumu a sběr dat

Sběr dat byl uskutečněn pomocí metody dotazníkového šetření, které probíhalo vždy v jednotlivých ročnících a třídách během výuky. Výzkum probíhal pokaždé za přítomnosti vyučujícího, který do něj ale nikterak nezasahoval. Studentům byly na začátku rozdány dotazníky v tištěné podobě a následně jim byl představen účel výzkumu. Následně byli seznámeni s instrukcemi pro správné vyplnění dotazníků. Dále byli informováni o anonymitě dotazníků, což mělo zajistit získání co možná nejpravdivějších odpovědí. Čas určený na vyplnění dotazníku byl stanoven na 30 minut, což při jeho charakteru bylo ve všech případech naprosto dostačující. Po celou dobu vyplňování jsem byl k dispozici pro případné dotazy a nejasnosti při vyplňování dotazníků.

Sestavení dotazníku předcházelo studium literatury týkající se dané problematiky, dle které jsem sestavil tři zkoumané hypotézy a následně provedl jejich operacionalizaci a konceptualizaci. Dotazník byl rozdělen do dvou hlavních částí, z čehož jedna se týkala postojů a názorů studentů na problematiku spjatou s pragocentrismem a druhou část pak tvořily otázky demografického charakteru. V dotazníku bylo nejvíce uzavřených otázek s možností jedné odpovědi. Dále se v něm vyskytovaly otázky otevřené, polouzavřené a uzavřené s možností více odpovědí. Dotazník je v jeho plné podobě k nahlédnutí v přílohách bakalářské práce.

Vyplněné dotazníky byly přepsány do datové matice v excelu, která byla následně převedena do programu IBM SPSS statistics, kde byla data analyzována. Následně proběhlo vyhodnocení předem stanovených hypotéz a výsledky výzkumu byly na závěr stručně shrnuty.

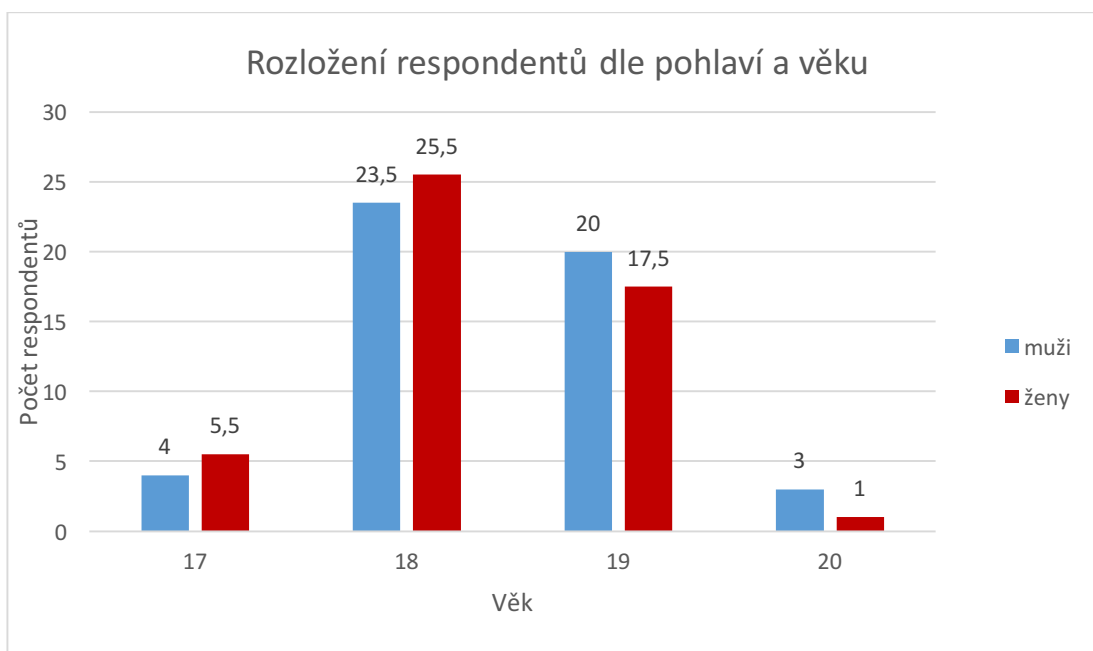
3 Výsledky výzkumu

3.1 Deskriptivní výsledky dotazníkového šetření

Celkem se výzkumu zúčastnilo 203 respondentů, což bylo oproti mému původnímu předpokladu o 47 méně. Tato výchylka byla zřejmě způsobena nevhodnou dobou sběru dat v předmaturitním období, kdy již ne všichni studenti docházeli na vyučování. Počet vyplněných dotazníků se oproti počtu přítomných studentů nakonec snížil jen na 200, protože tři studenti odevzdali své dotazníky nevyplněné. Průměr vyplněných dotazníků na jednu třídu tedy dosáhl čísla 20. Na základě požadavků ředitelky školy neměli studenti vyplňovat dvě otázky, týkající se průměrného měsíčního příjmu domácnosti a výše kapesného respondenta. I přes to na první ze zmíněných otázek odpovědělo 28,4 % a na druhou dokonce 45,5 % respondentů. Pro zachování etiky výzkumu jsem ale s těmito daty dále nijak nepracoval.

Respondenti dotazníků byli, co se týče pohlaví, vyvážení. Mužů se zúčastnilo 101 a žen 99. Co se týče věkového rozložení, nejvyšší zastoupení měli 18 a následně 19 let staří respondenti. Konkrétní rozdělení studentů dle věku a pohlaví je viditelné z grafu číslo 1.

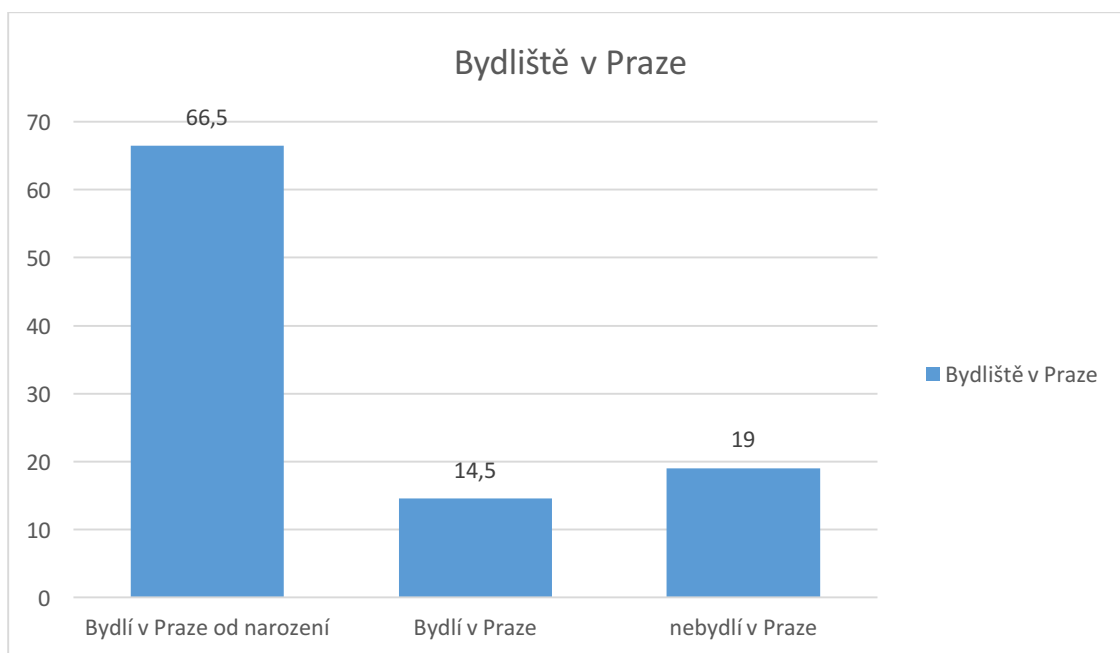
Graf číslo 1 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=200; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

Graf číslo 2 nám ukazuje rozvržení respondentů, kteří mají bydliště v Praze, a žijí zde od narození. Dále těch, kteří mají bydliště v Praze, ale nežijí zde od narození a v posledním případě těch, kteří v Praze nežijí vůbec. Toto rozdělení nám ukazuje zcela logické výsledky vzhledem k místu sběru dat. I když respondenti, kteří nemají bydliště v Praze, tvoří jen pětinu z celkového počtu zkoumaných, budu je v následujících dílčích analýzách oddělovat od těch, co žijí v Praze od narození a těch, co se do ní přestěhovali. V kontextu výzkumu pak budu zjišťovat, zda se u některých otázek odpovědi těchto skupin nějakým způsobem liší nebo zda to vůbec nemá vliv.

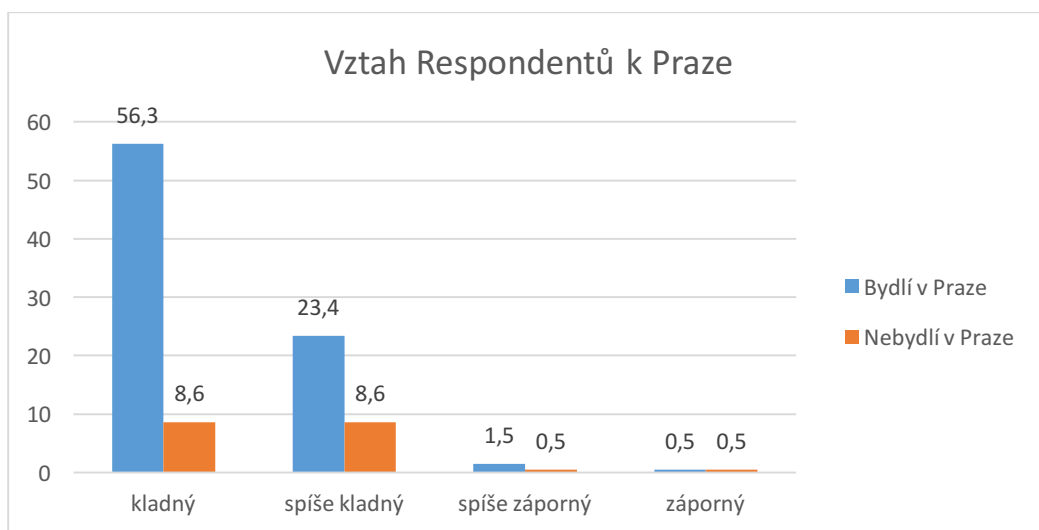
Graf číslo 2 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=200; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

Otázka týkající se vztahu respondentů k Praze, byla do dotazníku zařazena z důvodu zjištění, jaké stanovisko dotazovaní k tomuto městu zaujímají. V grafu číslo 3 lze vidět procentuální podíl jednotlivých odpovědí, z kterých můžeme vyčíst, že naprostá většina respondentů, jak s bydlištěm v Praze, tak i mimo ni zaujímá vztah pozitivní. Pouze 3 % uvedla, že jejich vztah k Praze je negativní, respektive 2 % respondentů zaujímá vztah spíše záporný a 1 % z nich záporný.

Graf číslo 3 v procentech

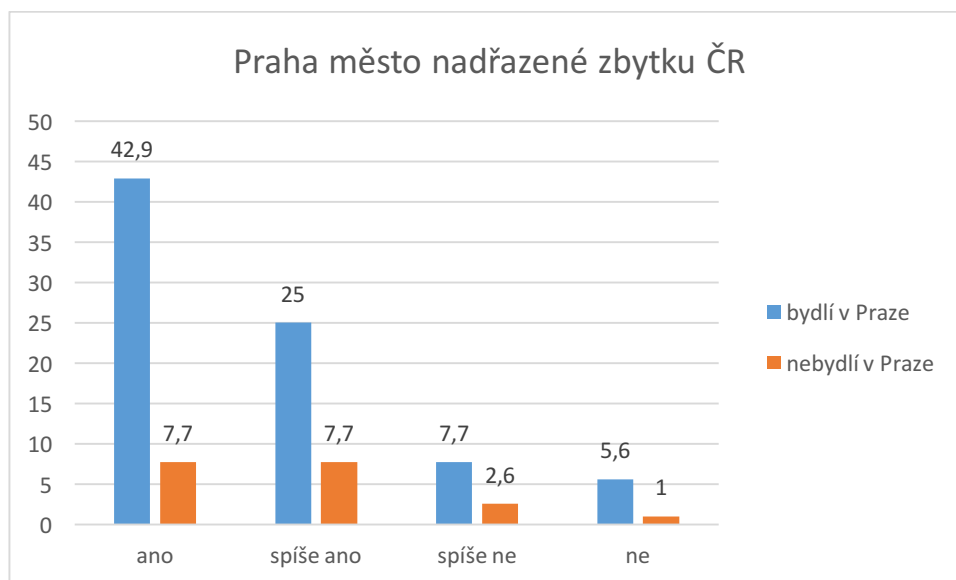

Zdroj:

vlastní výzkum; n=197; zaokrouhлено na 1 desetinné místo

Na otázku, zda respondenti vnímají Prahu jako město nadřazené zbytku České republiky, odpovědělo přes 83 procent z nich odpověďmi ano či spíše ano. Tak dominantní souhlas nejspíše koresponduje s předchozí otázkou, která zjišťovala respondentův vztah k městu a stejně jako ona zjišťovala stanoviska respondentů na Prahu.

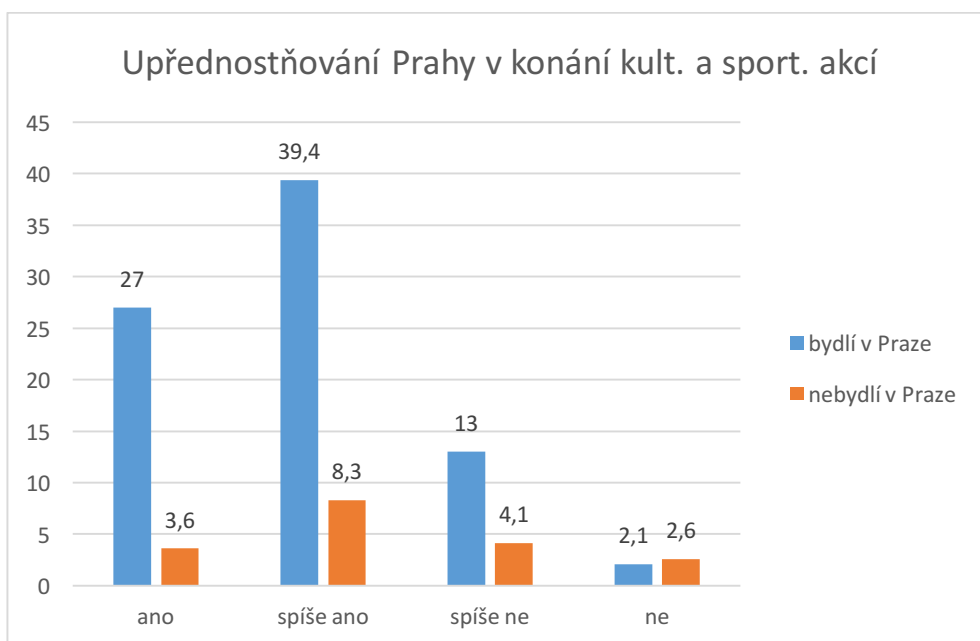
Graf číslo 4 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=196; zaokrouhлено na 1 desetinné místo

Otázky 4 a 5 se týkaly upřednostňování Prahy v pořádání kulturních a sportovních akcí před zbytkem České republiky. První z nich zjišťovala, zda si respondenti myslí, že je toto upřednostňování reálné. 78,3 % z nich odpovědělo možností ano či spíše ano a vyjádřilo tak souhlas s touto otázkou. Otázka číslo pět rozváděla odpovědi z otázky číslo čtyři a zjišťovala, jestli respondentům toto upřednostňování vadí. Kladně na tuto otázku odpovědělo pouze 3,8 % z dotazovaných. Naopak 84,8 % zaškrtnulo možnosti spíše ne nebo ne. Zbytek respondentů uvedlo, že jim to je jedno. Z těchto dvou otázek tedy vyplývá, že pražští studenti si na jednu stranu myslí, že je Praha v pořádání kulturních a sportovních akcí upřednostňována, ale ve své podstatě jim to nevadí. Celkové procentuální rozvržení odpovědí je viditelné z grafu 5a a grafu 5b na následující straně.

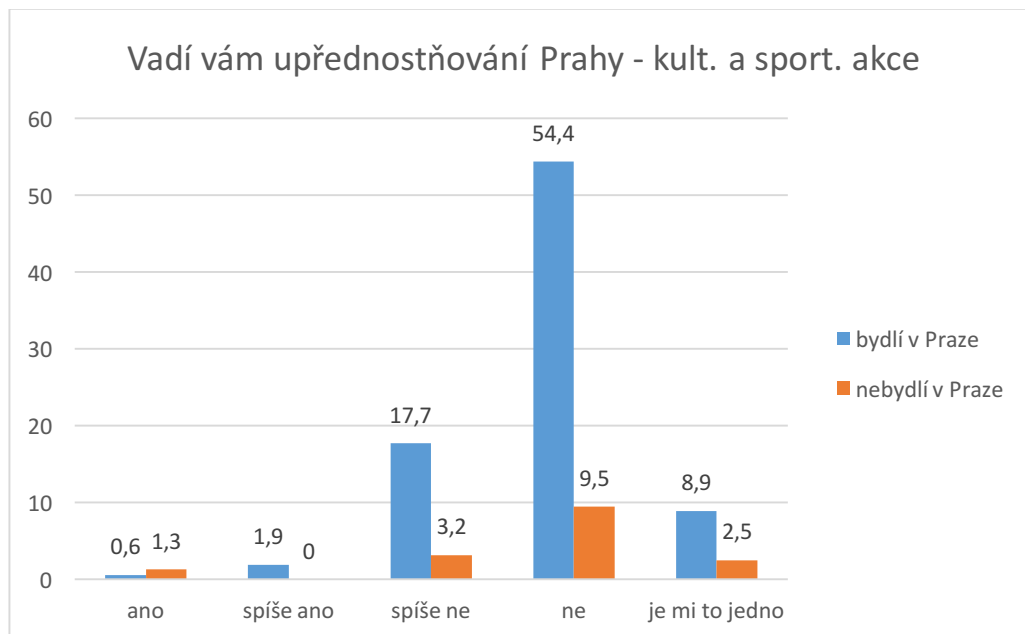
graf číslo 5a v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=193; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

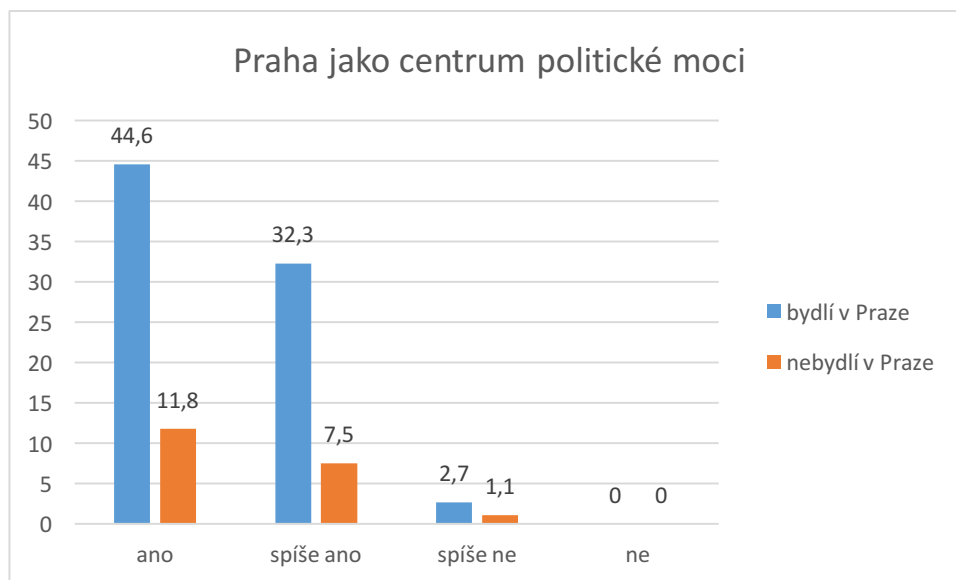
Graf číslo 5b v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=158; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

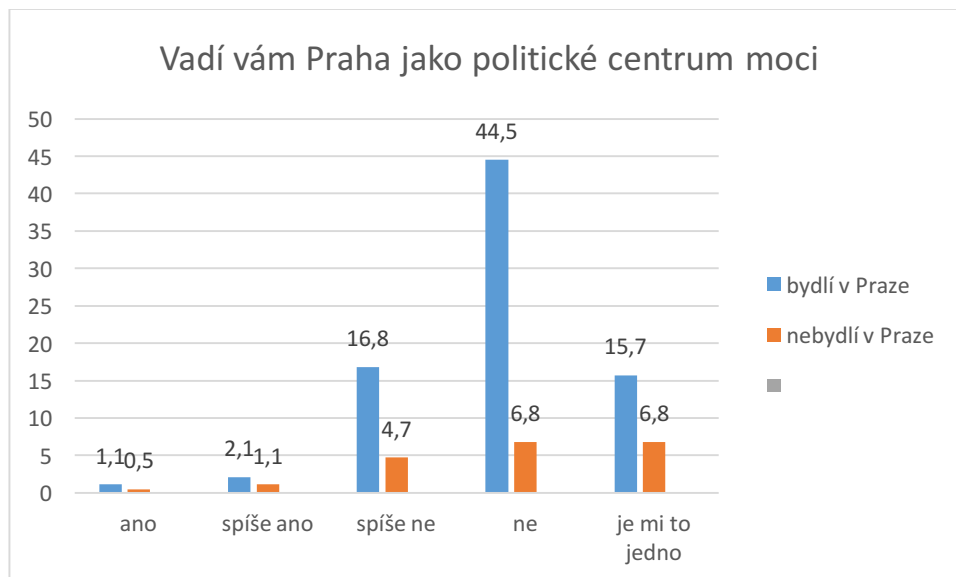
Následující dvojice otázek se ve stejné podobě jako dvě předchozí věnuje Praze jakožto centru politické moci. První otázka zjišťovala, zda respondenti vnímají Prahu jako centrum politické moci. 96,2 % z nich odpovědělo ano či spíše ano a vyjádřilo tak souhlas. Zbýlých 3,8 % pak odpovědělo, že ji spíše tak nevnímají. Žádný z respondentů u této otázky nezvolil odpověď ne. Navazující otázka se pak ptala, zda respondentům vadí skutečnost, že je Praha centrem politické moci v České republice. 72,8 % z respondentů, kteří na otázku odpověděli, zvolilo odpověď spíše ne či ne. 22,5 % pak uvedlo, že jim je to jedno. Studenti tedy v naprosté většině vnímají Prahu jako centrum politické moci České republiky, ale stejně jako upřednostňování Prahy v pořádání kulturních a sportovních akcí, jim to z valné většiny nevadí. Celkové procentuální rozložení odpovědí na tyto dvě otázky lze vidět v grafu 6a a 6b.

Graf číslo 6a v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=186; zaokrouhleno na jedno desetinné místo

Graf číslo 6b v procentech

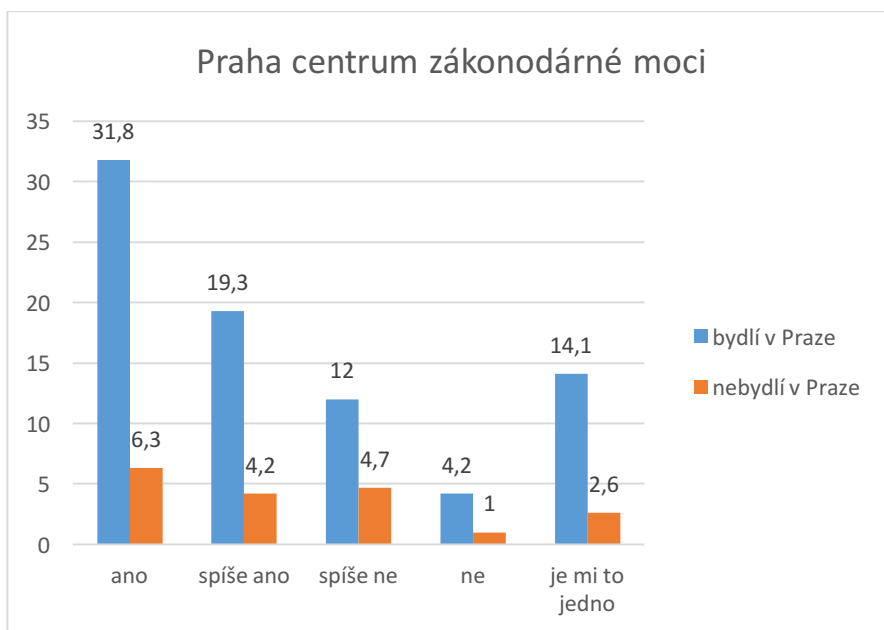

Zdroj: vlastní výzkum; n=191; zaokrouhleno na jedno desetinné místo

Následující otázka zjišťovala, zda je dle studentů v pořádku, že veškerá zákonodárná moc České republiky sídlí v Praze. I u této otázky převažovaly kladné odpovědi, tedy ano a spíše ano. Konkrétně jimi odpovědělo 61,6 % respondentů.

Odpovědi ne a spíše ne zvolilo 21,9 % respondentů a zbytek uvedl, že jim je to jedno. Pražští studenti si tedy v nadpoloviční většině myslí, že je v pořádku, že zákonodárná moc v České republice sídlí pouze v Praze. Podrobnější přehled o odpovědích je znázorněn v grafu číslo 7.

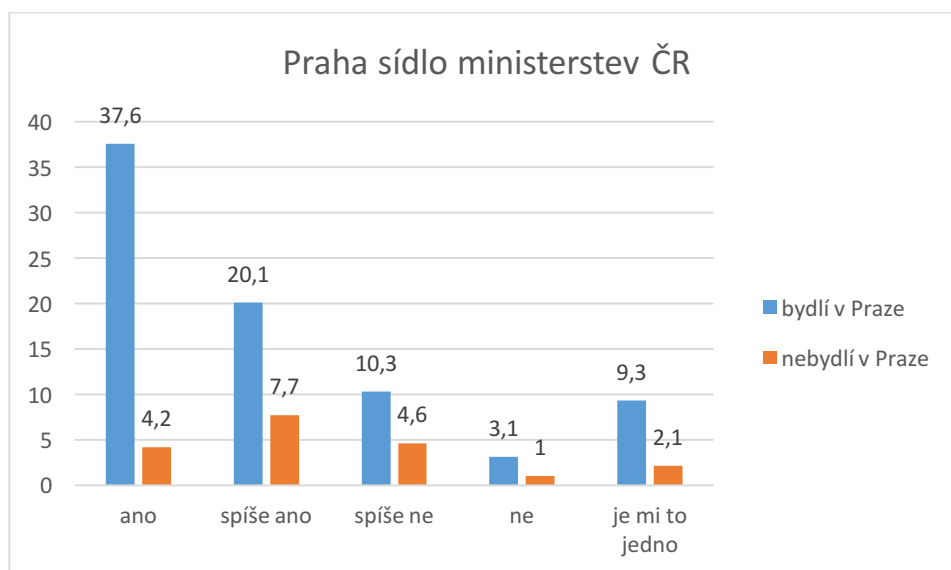
Graf číslo 7 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=192; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

Otázka číslo 9 se v dotazníku studentů ptala, zda je dle jejich názoru v pořádku, že všechna ministerstva České republiky sídlí v Praze. Odpověď ano či spíše ano zvolilo 69,6 %, opačné odpovědi, tedy ne a spíše ne, zvolilo 19 %. Zbytek respondentů uvedl, že jim je to jedno. Lze tedy potvrdit, že nadpoloviční většina studentů pražského gymnázia si myslí, že je v pořádku, že všechna ministerstva České republiky sídlí v Praze. Celkové procentuální rozložení odpovědí lze vidět v grafu číslo 8.

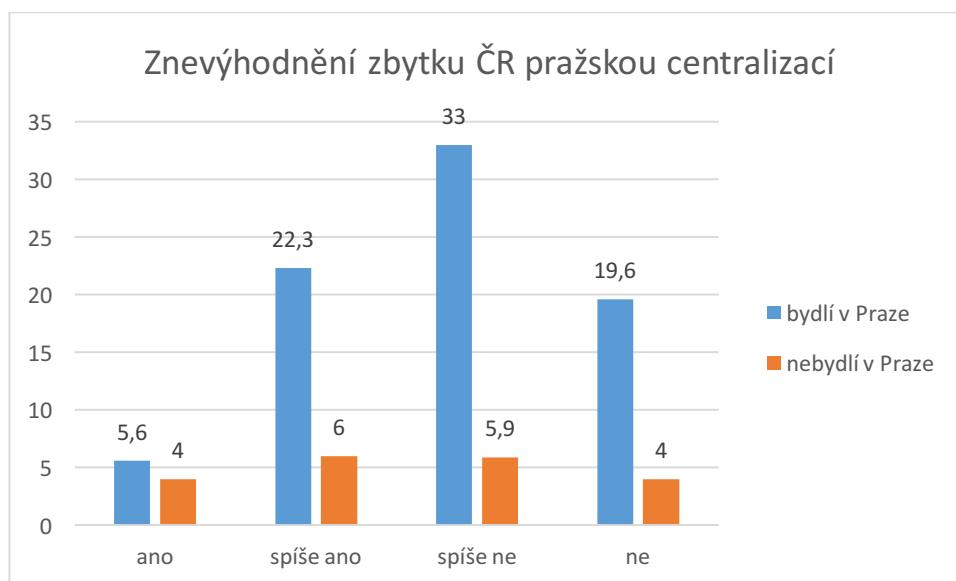
Graf číslo 8 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=194; zaokrouhloeno na 1 desetinné místo

Otázka zjišťující názory studentů na to, zda jsou ostatní města České republiky znevýhodněna pražskou centralizací, ukázala zatím u respondentů nejvyrovnanější výsledky. 37,9 % z nich uvedlo kladnou odpověď, tedy ano či spíše ano. Zbytek, tedy přes 62 % respondentů, pak odpověděl ne a spíše ne. I přes nejvyrovnanější výsledky můžeme konstatovat, že nadpoloviční většina pražských studentů si nemyslí, že by pražská centralizace znevýhodňovala ostatní města České republiky. Podrobnější přehled o odpovědích je viditelný v grafu číslo 9.

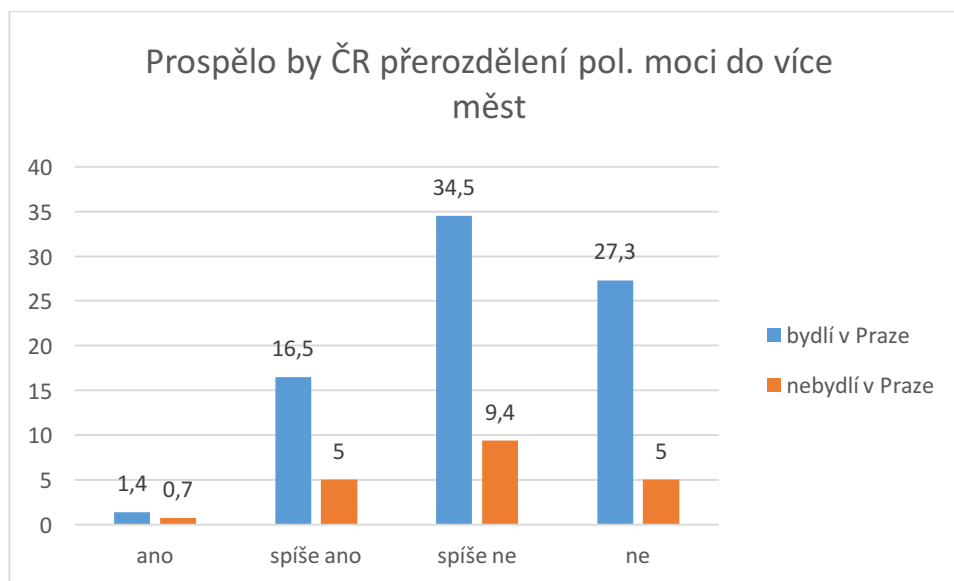
Graf číslo 9 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=179; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

Jedenáctá otázka dotazníku se studentů ptala, zda by dle jejich názoru prospělo České republice přerozdělení politické moci do více měst. Navzdory předchozí otázce, kde 37,9 % respondentů uvedlo, že je dle jejich názoru díky pražské centralizaci znevýhodněn zbytek České republiky. U této otázky uvedlo pouze 23,6 % z respondentů, že si myslí, že by bylo prospěšné přerozdělit politickou moc z Prahy do více měst. Zbylí respondenti ve svých odpovědích uvedli záporné odpovědi ne a spíše ne. Celkový přehled odpovědí je viditelný v grafu číslo 10.

Graf číslo 10 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=139; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

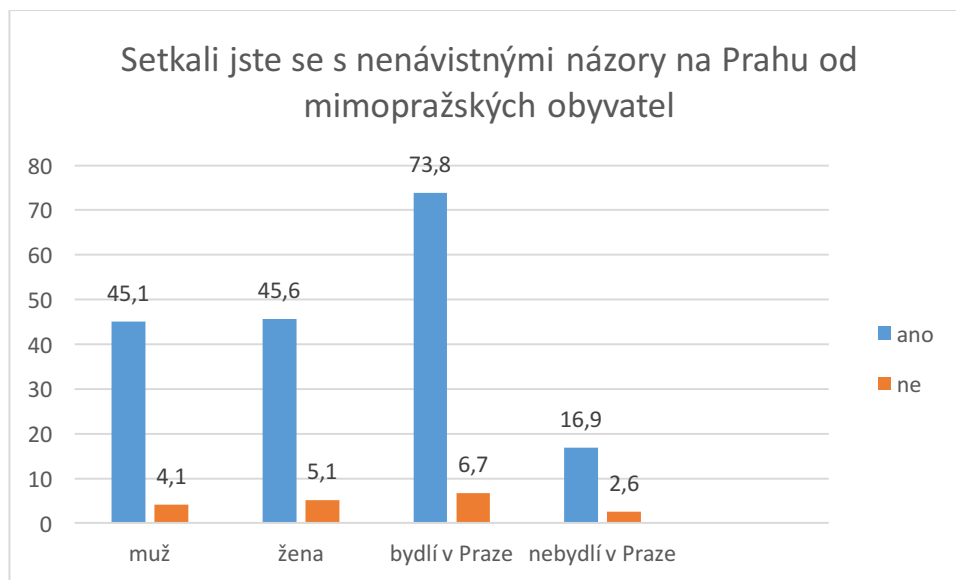
Následující tři otázky⁸ se zabývaly nenávisnými názory mimopražských obyvatel na Prahu, jejich oprávněností a věcmi co mimopražským obyvatelům na Praze vadí. Graf číslo 11 nám ukazuje, kolikrát se respondenti procentuálně setkali s nenávisnými názory mimopražských obyvatel na Prahu ze dvou úhlů pohledů. Prvním z nich je rozdělení na muže a ženy, kde 90,7 % všech respondentů uvedlo, že se s těmito názory setkali. 45,1 % z toho byli muži a 45,6 % ženy. Druhý úhel pohledu rozděluje respondenty opět na pražské, u kterých se s nenávisnými názory setkalo 73,8 % z nich, a mimopražské, kde to bylo 16,9 %⁹. Pouze 9,3 % ze všech respondentů se tedy s nenávisnými názory mimopražských obyvatel neseťkalo. Jak lze vidět v grafu číslo 12 s oprávněností těchto názorů souhlasilo pouze 12,6 % respondentů a zbylí studenti je považovali za neoprávněné. Graf číslo 13 znázorňuje, co dle názorů pražských studentů vadí mimopražským obyvatelům na Praze nejvíce. Respondenti mohli u této otázky vybrat více možností, proto je v grafu znázorněno 311 odpovědí. Největší procentuální podíl, který činí 52,7 % (z toho odpovědělo 43,4 % pražských studentů a 9,3 % mimopražských studentů) zaznamenali Pražáci, což je poměrně zajímavý jev, protože pražští studenti označili v nejvyšší míře sebe (Pražáky) jako skutečnost, která nejvíce vadí mimopražským obyvatelům na Praze. Druhý nejvyšší procentuální podíl, který celkem

⁸ V dotazníku se jednalo o otázky 13, 15 a 16

⁹ celkové procento mimopražských respondentů z celkového počtu činí 19 % viz. Graf č. 2

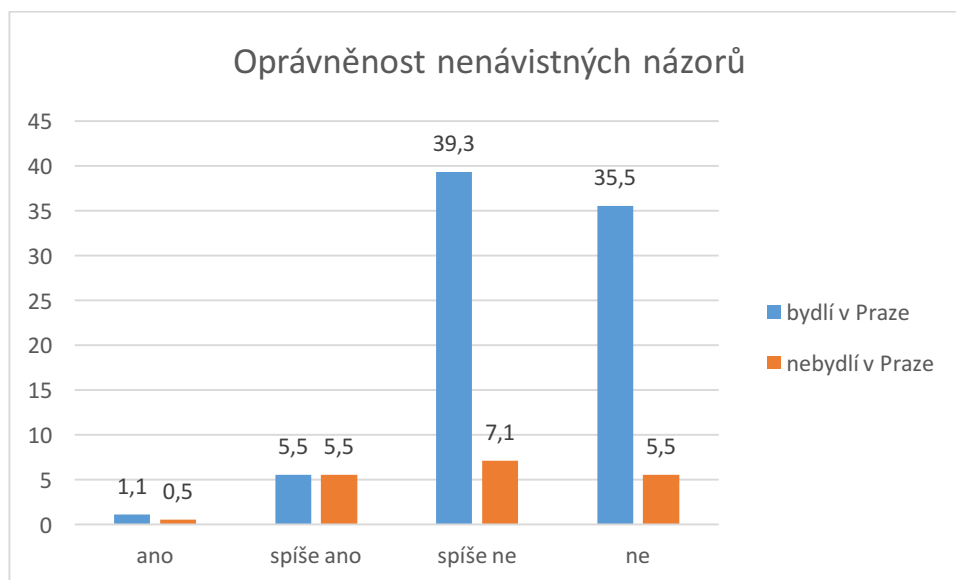
činil 28,3 %, zaznamenal způsob života v Praze. Další nejčastěji se objevující odpovědi bylo nic (8,1 %) následováno politickou centralizací (5,8 %) a samotným městem (5,2 %).

Graf číslo 11 v procentech

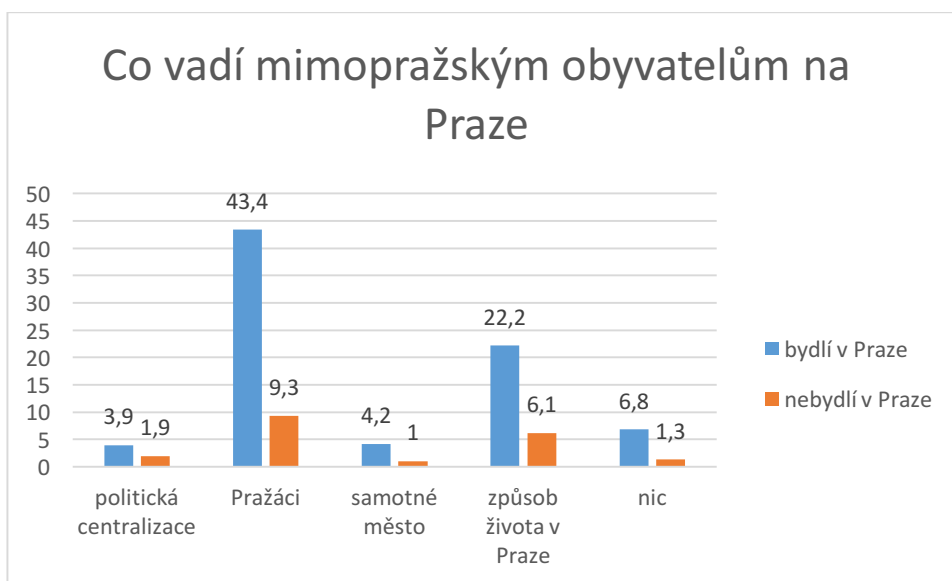
Zdroj: vlastní výzkum; n=195; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

Graf číslo 12 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=183; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

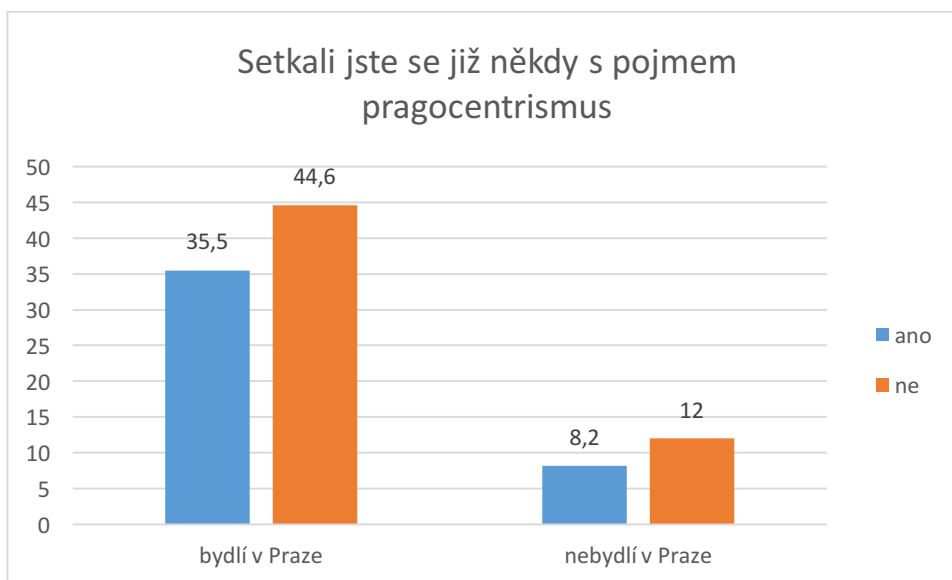
Graf číslo 13 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=311; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

Sedmnáctá otázka zjišťuje, zda se respondenti dotazníku již někdy s pojmem pragocentrismus setkali. Z grafu číslo 14 je pak vidět, že studentů, kteří se s tímto pojmem setkali, je menšina, konkrétně 43,7 %.

Graf číslo 14 v procentech

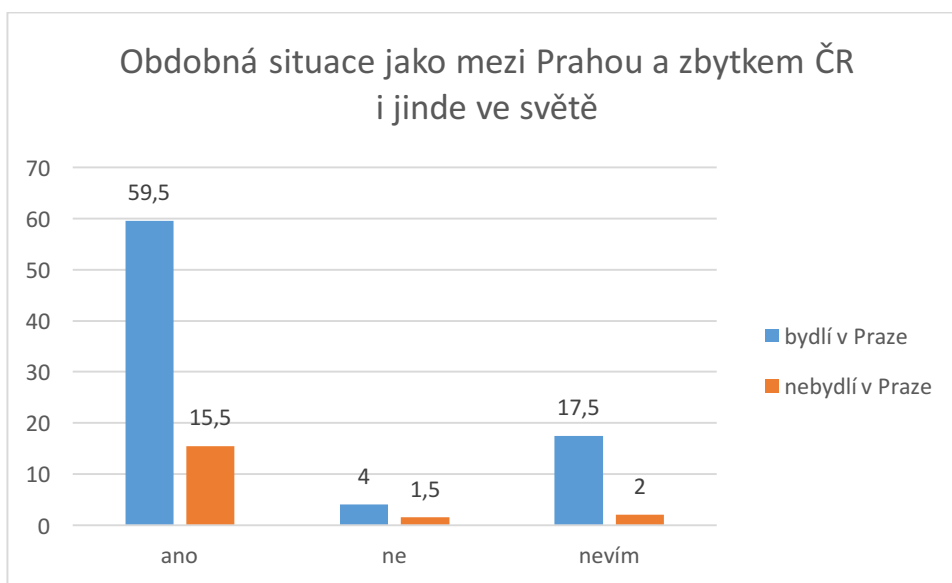

Zdroj: vlastní výzkum; n=184; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

Otázka číslo dvacet dva v dotazníku řešila, zda se studenti domnívají, že podobný vztah jako je mezi Prahou a zbytkem České republiky existuje i jinde ve světě. 75 % z nich odpovědělo ano, 5,5 % ne a zbytek respondentů možností nevím. Z grafu číslo 15 je viditelné procentuální rozdělení odpovědí a lze tedy usoudit, že naprostá většina respondentů považuje vztah mezi Prahou a zbytkem České republiky za normální s odkazem na to, že se běžně vyskytuje i jinde ve světě.

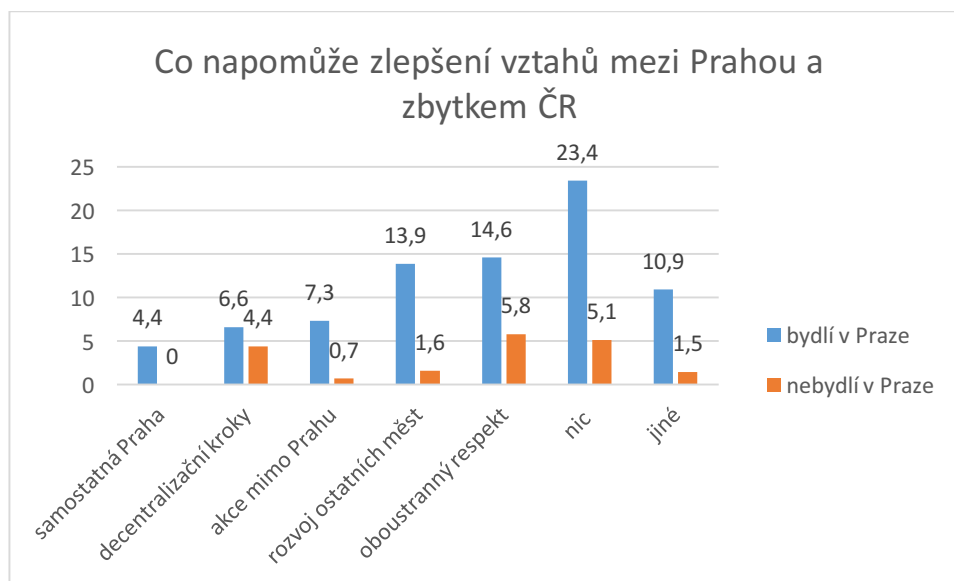
Graf číslo 15 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=200; zaokrouhлено na 1 desetinné místo

Závěrečná otázka, která bude zmíněna v deskriptivní analýze, se týká názorů studentů na věci, které mohou pomoci zlepšit vztahy mezi Prahou a zbytkem České republiky. Nejvíce studentů (28,5 %) si myslí, že neexistuje nic, co by mohlo napomoci zlepšení. 20,4 % se pak domnívá, že ke zlepšení vztahů dopomůže oboustranný respekt. Tedy pražští obyvatelé musí respektovat a přijímat mimopražské obyvatele a stejně tak i obráceně. 15,5 % respondentů uvedlo, že dle jejich názoru nejvíce prospěje zlepšení vztahů rozvoj ostatních měst. Dále se v dotazníku objevily tyto odpovědi s početnějším zastoupením: decentralizační kroky (11 %), akce mimo Prahu (10 %), Praha jako samostatný stát (4,4 %). Jiné, než zde uvedené odpovědi zvolilo 12,4 % respondentů, byly ovšem tak pestré, že z nich nemělo smysl dělat samostatnou kategorii. Za zmínku však stojí, že se v této kategorii jednou objevilo jako návrh na zlepšení vztahů mezi Prahou a zbytkem České republiky zrušení Prahy a dvakrát zrušení Brna.

Graf číslo 16 v procentech

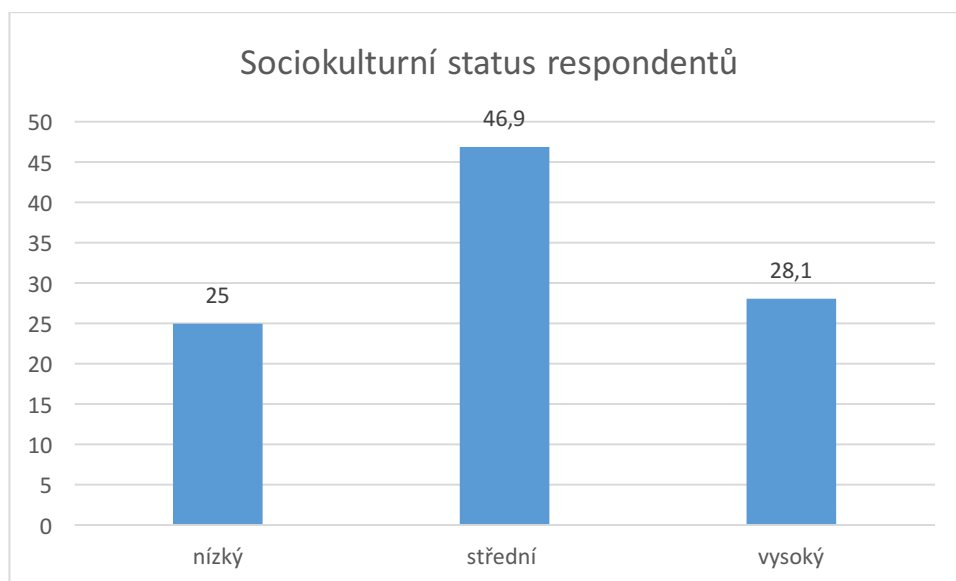
Zdroj: vlastní výzkum; n=137; zaokrouhлено na 1 desetinné místo

3.2 Ověřování hypotéz

První hypotéza předložená v tomto výzkumu se zabývá sociokulturním statutem, který je dáván do souvislosti s negativními názory na pragocentrismus. Její přesná formulace zní takto: „S vyšším sociokulturním statutem domácnosti, se negativní názory na pragocentrismus u studentů neobjevují.“ Studenti byli rozřazeni do tří skupin podle sociokulturního statusu rodiny, který se řídil vzdělaností rodičů. Pokud oba rodiče respondenta dosáhli magisterského a vyššího vzdělání, byli zařazeni do skupiny č. 1 – vysoký sociokulturní status. Skupinu č.2 – střední sociokulturní status utvořili ti respondenti, u kterých jeden z rodičů dosáhl magisterského a vyššího vzdělání, popřípadě alespoň jeden dosáhl vyššího odborného či bakalářského vzdělání. Ti z respondentů, jejichž ani jeden rodič nedosáhl na vysokoškolské vzdělání, byli zařazeni do skupiny č. 3 – nízký sociokulturní status. Pro vytvoření těchto skupin bylo nutné vytvořit v programu SPSS novou proměnou pomocí funkce compute¹⁰ a nadefinovat ji. Rozložení respondentů do tří sociokulturních skupin lze vidět v grafu číslo 17.

¹⁰ Funkce compute v programu SPSS mimo jiné slouží k počítání z více starých proměnných hodnoty nové proměnné podle zadaného vzorce [Mareš; 2015: 174].

Graf č. 17 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=196; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

Testování první hypotézy, kde byl dáván do souvislosti sociokulturní status a negativní názory na pragocentrismus (otázky č. 5 a č. 7 v dotazníku), proběhlo pomocí kontingenčních tabulek a koeficientu Cramerovo V, který patří mezi doporučené při počtu kategorií 3+, jako tomu je v tomto případě [Mareš; 2015: 289]. Výsledky analýzy lze vidět v tabulce číslo 5.

Tabulka č.5

sociokulturní status	otázka č. 5	otázka č. 7
negativní názory na Pragocentrismus	0,15	0,13

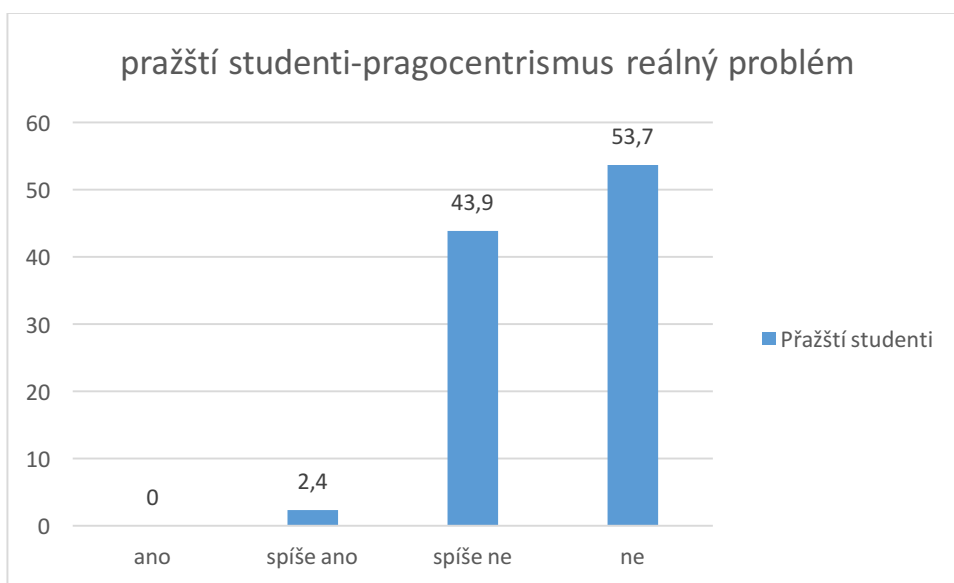
Zdroj: vlastní výzkum

Koeficient Cramerovo V, ukázal u obou otázek nízké hodnoty a statisticky nevýznamné. První hypotézu o provázanosti sociokulturního statusu respondentů s negativními názory na pragocentrismus tedy zamítáme.

Druhá hypotéza dává do souvislosti bydliště respondenta s jeho názorem na pragocentrismus, zda ho považuje za reálný problém. Za reálný problém v kontextu této práce považujeme souhlas respondentů s příliš velkou měrou pražské centralizace, která ve svém důsledku znevýhodňuje ostatní města a kraje České republiky. Výsledky této

hypotézy lze vyčíst z grafu číslo 18. Respondenti, kteří mají bydliště v Praze z 97,6 % uvedli, v podobě variant odpovědí „ne“ a „spíše ne“, že nepovažují pragocentrismus za reálný problém. Pouze 2,4 % z nich v odpovědi zvolilo možnost „spíše ano“ a možnost „ano“ nezvolil ani jeden z pražských respondentů. Hypotézu číslo dva, která zní: „Pokud má student bydliště v Praze, nevnímá pragocentrismus jako reálný problém.“, tedy na základě testování potvrzujeme.

Graf č. 18 v procentech

Zdroj: vlastní výzkum; n=123; zaokrouhleno na 1 desetinné místo

U Třetí hypotézy, která zní následovně: „Pokud se pražská centralizace ve svých dílčích prvcích projevuje, je dle názorů studentů znevýhodňován zbytek České republiky“, byla testována míra souvislosti jednotlivých proměnných. Dílčí prvky projevu pragocentrismu v této hypotéze zastupují otázky č. 4, č. 6, č. 8 a č. 9 z dotazníku, které byly postupně testovány s proměnnou zastupující názor studentů na znevýhodňování ostatních měst České republiky pražskou centralizací. Pro testování byly využity kontingenční tabulky se Spermanovým koeficientem, který je pro tyto případy nejpoužívanějším vzhledem k výhodě, že je neparametrický a nepředpokládá tak normální rozložení a není závislý na linearitě vztahu proměnných, které měříme [Hendl; 2004: 257]. Výsledky testování jsou viditelné v tabulce č. 6.

Tabulka č. 6 – Testování hypotézy číslo 3.

	otázka č. 4	otázka č. 6	otázka č. 8	otázka č. 9
Znevýhodňování zbytku ČR pražskou centralizací	0,18	0,05	-0,07	-0,24

Zdroj: vlastní výzkum

U každé otázky je v tabulce uvedena hodnota Spermanova koeficientu, kterou při testování dosáhla. Spermanův koeficient nabývá hodnot v rozsahu od -1 do +1, přičemž vztah mezi proměnnými je tím bližší, čím víc se jeho hodnota blíží jedné. [Mareš; 2015: 274] Můžeme tedy konstatovat, že mezi testovanými proměnnými panuje naprosto minimální míra souvislosti a statisticky nevýznamná. Třetí hypotézu tedy zamítáme.

Při testování hypotéz, se podařilo potvrdit jen jednu z nich, která tvrdí, že respondenti s bydlištěm v Praze nevnímají pragocentrismus jako reálný problém. Zbylé dvě, z nichž jedna usilovala o nalezení vztahu mezi sociokulturním statusem studentů a negativními názory na pragocentrismus a druhá o souvislost mezi prvky pražské centralizace a znevýhodňováním zbytku České republiky, byly zamítnuty.

4 Diskuze

Cíl, o který jsem ve své bakalářské práci usiloval, bylo zmapování postojů a názorů studentů pražského gymnázia k problematičkému pojmu pragocentrismus. Problematickému také vzhledem k jeho minimálnímu teoretickému zakotvení v odborné literatuře, které se promítá i do prakticky nulového terénního zkoumání tohoto pojmu. Během tvorby této práce jsem narazil pouze na dva texty doktora Michala Illnera, který pragocentrismus v širší perspektivě popisuje, což celkovou práci nikterak neusnadnilo.

Pro splnění cíle výzkumu, o kterém jsem se již dříve zmínil, jsem si stanovil tři výzkumné hypotézy. První z nich se týkala souvislosti mezi sociokulturním statutem respondentů a negativními názory na pragocentrismus, která se po testování neprokázala. Za poněkud nedotažené považuji ve své práci rozdělení respondentů do skupin dle sociokulturního statusu, které ale dle mého názoru testování nijak neovlivnilo. Druhá hypotéza se zabývala respondenty, kteří mají bydliště v Praze, což byla díky charakteru cílové skupiny majoritní část. Cílem této hypotézy bylo zjistit souvislost mezi pražským bydlištěm respondentů a jejich postojem k pragocentrismu. Tato hypotéza se ukázala jako statisticky významná a potvrdila, že ti z respondentů, kteří bydlí v Praze, nevnímají pragocentrismus jako reálný problém. Jako reálný problém je v kontextu této práce myšlen souhlas respondentů s příliš velkou měrou centralizace Prahy, která tím znevýhodňuje postavení ostatních měst a regionů. Třetí hypotéza pak zkoumala postoje studentů pražského gymnázia prostřednictvím testování míry souvislosti různých proměnných, ve kterých byly obsaženy prvky pragocentrismu, s proměnnou obsahující jejich názory na znevýhodňování ostatních regionů České republiky. U testování této hypotézy se stejně jako u první nepodařilo prokázat žádné statisticky významné souvislosti a byla taktéž zamítnuta. Z testovaných hypotéz byla tedy přijata pouze druhá z nich, která potvrdila, že respondenti s trvalým bydlištěm v Praze nevnímají pragocentrismus jako reálný problém. Krom zkoumaných hypotéz se praktická část bakalářské práce věnovala deskriptivní analýze některých otázek z dotazníku. Za zajímavé lze určitě považovat, že přes 83 % z respondentů považuje Prahu za město nadřazené zbytku České republiky, dále že přes 90 % respondentů se setkala s nenávisťnými názory od mimopražských obyvatel na Prahu, či že respondenti označili

za faktor, který nejvíce vadí mimopražským obyvatelům na Praze, Pražáky. Za poněkud drastický pak můžeme považovat nejčastější názor respondentů na zlepšení vztahů mezi Prahou a zbytkem České republiky, který zněl „nic“ a až na dalších místech se objevily konstruktivní názory v podobě oboustranného respektu či rozvoje ostatních měst. Pokud bych měl celkově shrnout uskutečněný výzkum, lze říct, že studenti pražského gymnázia uznávají, že centralizace v podobě upřednostňování Prahy v podobě kulturních a sportovních akcí či v podobě soustředění politické moci do Prahy existuje, nicméně ji neshledávají jako nikterak závažnou, že by měla vést ke znevýhodňování ostatních měst a regionů v České republice, a myslí si, že obdobné situace mezi hlavním městem a zbytkem státu je běžná i jinde ve světě a situace na našem území tak není ničím výjimečná.

Smysl své práce shledávám zejména v ucelenějším pohledu na pojem pragocentrismus, který, jak jsem již psal, není doposud na akademické půdě příliš zmapován. Tato práce přináší, i když značně omezený, pohled na postoje a názory pražských studentů na pragocentrismus, které zodpovídají základní otázky k tomuto pojmu. Zajisté by celou problematiku stálo za to mnohem podrobněji prozkoumat a zařadit i postoje a názory mimopražských obyvatel. Jen tak se totiž můžeme dobrat k celkovému zázemí tohoto pojmu a snad tím i do jisté míry redukovat jeho problematičnost.

Další výzkumy na toto téma jsou dle mého názoru nezbytné pro to, aby se určily všechny dimenze tohoto pojmu, postoje a názory větší části zainteresovaných v této problematice a následně se začalo jednat o tom, zda je potřeba udělat nějaké změny, popřípadě jakého charakteru by tyto změny měly být, aby došlo k jejich správné aplikaci.

5 Seznam literatury

Knihy

BOURDIEU, Pierre. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum, 1998. 179 s. ISBN 80-7184-518-3.

HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1997. 243 s. ISBN 80-7184-549-3.

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-820-1.

HILL, Dilys. *Democratic theory and local government*. London: Allen and Unwin, 1974. 244 s. ISBN 0043520537.

ILLNER, Michal. Pragocentrismus – fikce a/nebo realita. In *Chaos a řád ve společnosti a v sociologii: sborník textů k životnímu jubileu prof. Miloslava Petruska*. Praha: Fakulta sociálních věd UK, 2006. s. 56-61, 6 s. ISBN 80-239-9418-2.

ILLNER, Michal. The five faces of „Pragocentrism“. In *City and region: papers in honour of Jiri Musil*. Opladen: Budrich UniPress, 2008. s. 133-144, s. 12. ISBN 978-3-940755-07-0.

JOHNSTON, Ronald. et al. *The dictionary of human geography*. Oxford: Blackwell, 1981. 411 s. ISBN 0-317-30514-X

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 2005. 846 s. ISBN 80-7235-272-5.

KOSÍKOVÁ, Simona; PONDĚLÍČEK, Michael; NOVÁK, Josef. *Indikátory udržitelného rozvoje a nezaměstnanost: případová studie Svitavy*. Mnichovice: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj (TIMUR), 2007. 40 s. ISBN 978-80-254-1549-8.

LUNDQUIST, Lennart. *Means and goals of political decentralization*. Lund: Studentlitteratur, 1972. 191 s. ISBN 9144086717.

MAREŠ, Petr; RABUŠIC, Ladislav; SOUKUP, Petr. *Analýza sociálněvědních dat (nejen) v SPSS*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 508 s. ISBN 978-80-210-6362-4.

ROWAT, Donald. 1993. Ways of Governing Federal Capitals. In *Capital Cities: International Perspectives*. Ottawa: Carleton University Press, 1993. s. 149-172. 24 s. ISBN 978-0-7735-8496-9

SUCHÁČEK, Jan. *Transformace v České republice z institucionálně-regionální perspektivy*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2013. 151 s. ISBN 978-80-86729-90-9.

Elektronické zdroje

ABZ. *Pojem pragocentrismus* [online]. Slovník cizích slov. [cit. 18.11.2016]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/pragocentrismus-pragocentrismus>

BÁRTA, Oldřich. Trojdílné uspořádání státu: Návrh na rovnoprávné postavení Moravy a Slezska. *Index*. 1968, zvláštní vydání, 31 s.

CAMPBELL, Scott. The changing role and identity of capital cities in the global era. University of Michigan, 2000. [online] Dostupné z: <http://www-personal.umich.edu/~sdcamp/AAG2000.html>

ČSÚ, Liberec. *Hrubý domácí produkt na obyvatele* [online]. Informační portál Libereckého kraje pro inovace. [cit. 28.12.2016]. Dostupné z:> <http://www.portal-inovace.cz/cz/technologicky-profil-lk/makroekonomika/hruby-domaci-produkt/>

ČSÚ. *Populační vývoj v krajích* [online]. Vývoj obyvatelstva České republiky – 2014. Poslední změna 01.10.2015 [cit. 28.12.2016]. Dostupné z:> <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvательства-ceske-republiky-2014>

ELANDER, Ingemar. Between centralism and localism: On the development of local self-government in postsocialist Europe. *Environment and Planning C Government and Policy*. 1997, 15 (2), s. 143-159.

KUTSCHERAUER, Alois. et al. Regionální disparity: Disparity v regionálním rozvoji země – pojetí, teorie, identifikace a hodnocení. Ostrava, 2010. 236 s. [online] Dostupné z:> http://alkut.cz/edice_cd/cd10_regdis_monografie/pdf/region_disparity_monografie.pdf

LANGSOFT. Význam slova –centrismus. Slovníky a překladače. [online] Dostupné z:> <http://www.langsoft.cz/CIZI/centripetalni-centrismus--centrismus.htm>

MMR. Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020. 2013. 150 s. [online] Dostupné z:> <http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf?ext=.pdf>

MORAVANÉ. Dlouhodobý program politické strany Moravané. Brno, 2015. 34 s. [online] Dostupné z:> <http://www.moravane.cz/o-nas/program>.

MORAVANÉ. *Moravané politická strana* [online]. [cit. 02.01.2017]. Dostupné z:> <http://www.moravane.cz/>

MPSV. *Podíl nezaměstnaných osob od roku 2005* [online]. Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob. Poslední změna 13.01.2016 [cit. 28.12.2016]. Dostupné z:> https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

SUCHÁČEK, Jan; MALINOVSKÝ, Jan. *Regional Development in Transitional Economies after 1989: Reformation or Deformation* [online]. 2007. Poslední změna 13.02.2013 [cit. 10.05.15]. Dostupné z:> <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/15025/>

WOLMAN, Herold. Decentralization: what it is and why should we care. In *Decentralization, local governments and markets: towards a post-welfare agenda*. Oxford, Clarendon Press. 1990. s. 29-41, 13 s.

6 Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Výzkum, jehož dotazník máte před sebou, je součástí bakalářské práce na téma: „Pragocentrismus pohledem studentů pražského gymnázia“. Cílem výzkumu je zmapovat postoje a názory studentů týkající se pragocentrismu. Tento dotazník je zcela anonymní. Veškerá data budou zpracována hromadně. Na většinu otázek budete odpovídat zakroužkováním, popřípadě krátkou odpovědí. Pokud se spletete, opravte chybné označení a zakroužkujete správnou odpověď. Pokud není uvedeno jinak, označte vždy jen jednu variantu odpovědi.

Odpovídejte prosím pravdivě a pozorně čtěte zadání otázek.

Děkuji za spolupráci na výzkumu.

1. Jaký je Váš vztah k městu Praze?
  - a) Kladný
  - b) Spíše kladný
  - c) Spíše záporný
  - d) Záporný
  - e) Nemám k tomuto městu žádný vztah
  - f) Nevím

2. Dokážete si představit, že budete v Praze žít do konce života?
  - a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Nevím

3. Vnímáte Prahu jako město nadřazené zbytku České republiky?
  - a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Nevím

4. Je dle Vašeho názoru upřednostňována Praha v pořádání sportovních či kulturních akcí před zbytkem České republiky?
  - a) Ano
  - b) Spíše ano   Pokud odpovíte možnostmi c), d) nebo e) přeskočte na otázku č. 6
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Nevím

5. Vadí Vám upřednostňování Prahy v pořádání sportovních či kulturních akcí před zbytkem České republiky?
  - a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Je mi to jedno
  - f) Nevím

6. Vnímáte Prahu jako centrum politické moci v České republice?
- a) Ano
  - b) Spíše ano   Pokud odpovíte možnostmi c), d) nebo e) přeskočte na otázku č. 8
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Nevím
7. Vadí Vám skutečnost, že je Praha centrem politické moci v České republice
- a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Je mi to jedno
  - f) Nevím
8. Je dle Vašeho názoru v pořádku, že zákonodárná moc sídlí v České republice pouze v Praze?
- a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Je mi to jedno
  - f) Nevím
9. Je dle Vašeho názoru v pořádku, že všechny ministerstva České republiky sídlí v Praze?
- a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Je mi to jedno
  - f) Nevím
10. Jsou dle vašeho názoru znevýhodněna ostatní města pražskou centralizací?
- a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Nevím

11. Prospělo by České republice, kdyby byla politická moc přerozdělena do více měst?
- a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Nevím
12. Setkali jste se někdy s nenávisnými názory mimopražských obyvatel na Prahu?
- a) Ano
  - b) Ne   Pokud odpovíte možností b) nebo c) pokračujte na otázku č. 14
  - c) Nevím
13. Vadí Vám nenávisné názory mimopražských obyvatel na Prahu?
- a) Ano
  - b) Ne
  - c) Je mi to jedno
  - d) Nevím
14. Co dle Vašeho názoru nejvíce vadí mimopražským obyvatelům na Praze? (lze vybrat více možností)
- a) Politická centralizace
  - b) Pražáci
  - c) Samotné město
  - d) Způsob života v Praze
  - e) Jiné: _____
  - f) Nic
15. Jsou dle Vašeho názoru nenávisné projevy mimopražských obyvatel na Prahu oprávněné?
- a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Ne
  - e) Nevím
16. Myslíte si, že za nenávisnými projevy mimopražských obyvatel může stát závist?
- a) Ano
  - b) Ne
  - c) Nevím

17. Setkali jste se již někdy s pojmem pragocentrismus?
a) Ano
b) Ne   Pokud odpovíte možností b) nebo c) přejděte na otázku č. 19
c) Nevím

18. Kde jste se s pojmem pragocentrismus setkali?
a) Televize
b) Noviny
c) Internet
d) Rádio
e) Jinde: _____
f) Nikde

19. Co podle Vás pojem pragocentrismus znamená?
-

20. Považujete pragocentrismus za reálný problém? (jako reálným problémem v kontextu tohoto dotazníku považujte příliš velkou centralizaci Prahy, která má za důsledek znevýhodňování ostatních měst ČR.)
a) Ano
b) Spíše ano
c) Spíše ne
d) Ne
e) Nevím

21. Co by dle Vašeho názoru nejvíce pomohlo zlepšení vztahů mezi Prahou a zbytkem České republiky?
-

22. Myslíte si, že podobný vztah, jako je mezi Prahou a zbytkem České republiky, je běžný i jinde ve světě?
a) Ano
b) Ne
c) Nevím

23. Jaké je Vaše pohlaví?
a) Muž
b) Žena

24. Kolik Vám je let?

- a) 16
- b) 17
- c) 18
- d) 19

25. Do jakého ročníku na gymnáziu chodíte?

- a) 2. ročník
- b) 3. ročník

26. Jaký studijní obor navštěvujete?

- a) 4 letý
- b) 4 letý sportovní
- c) 6 letý
- d) 8 letý

27. Bydlíte v Praze?

- č. 28
- a) Ano
  - b) Ne

Pokud odpovíte ne, přeskočte na otázku

28. Bydlíte v Praze od narození?

- a) Ano
- b) Ne

29. Žijete v úplné rodině? (s otcem i matkou)
pokračujte

- a) Ano, s otcem i matkou
na
- b) Pouze s matkou
možností
- c) Pouze s otcem
Pokud
- d) Nežijí ani s otcem ani s matkou
otázku

Pokud odpovíte možností b)

na otázky č. 30 a 31, a pak přejděte

otázku č. 34. Pokud odpovíte

c) přeskočte na otázku č. 32.

odpovíte možností d) přeskočte na

č. 34.

30. Jaké povolání má Vaše matka?

---

31. Jakého nejvyššího vzdělání dosáhla Vaše matka?

- a) Bez vzdělání
- b) Základní vzdělání
- c) Středoškolské bez maturity
- d) Středoškolské s maturitou
- e) Vyšší odborné, vysokoškolské bakalářské
- f) Vysokoškolské magisterské a vyšší
- g) Nevím

32. Jaké zaměstnání má Váš otec?

---

33. Jakého nejvyššího vzdělání dosáhl Váš otec?

- a) Bez vzdělání
- b) Základní vzdělání
- c) Středoškolské bez maturity
- d) Středoškolské s maturitou
- e) Vyšší odborné, vysokoškolské bakalářské
- f) Vysokoškolské magisterské a vyšší
- g) Nevím

34. Pracujete?

otázku č. 36

- a) Ano
- b) Ne

Pokud odpovíte ne, přeskočte na

35. Jaký je váš průměrný měsíční příjem?

---

36. Dostáváte kapesné?

otázku č. 39

- a) Ano
- b) Ne

Pokud odpovíte ne, přeskočte na

37. Jak často dostáváte kapesné

---

38. Jaká je výše vašeho kapesného?

---

39. Jaký je průměrný příjem Vaší domácnosti?

- a) Pod 20 000 Kč
- b) 20 000 - 30 000 Kč
- c) 30 001 - 45 000 Kč
- d) 45 001 - 70 000 Kč
- e) Nad 70 000 Kč
- f) Nevím

40. Kolik členů má Vaše domácnost?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5
- f) 6
- g) více

41. Co plánujete po dokončení studia na gymnáziu?

- a) Pokračovat ve studiu (vysoká škola, vyšší odborná škola, jazykové kurzy..)
- b) Začít pracovat
- c) Cestovat
- d) Něco jiného: _____
- e) Nevím